ברוך שאמר
משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

פרשת משפטים – עבד עברי – שנת תש"ע.

פרשת משפטים – שוויון בנטל – שנת תשפ"ב.

השיעורים נכתבו

לעילוי נשמת

ר' משה ב"ר שמואל רפאל ריי"ך
אורן חמו בן זהרי
וועלוועל וואלף זאב בן לאה
שמעון ניסים בן טויה
בנימין כהן בן יעקב
רחל בת נחמה
משה בן בנימין
יעקב בן סלמן
טובה בת אהרן
אהרן יוסף בן משה דוד הכהן
אלי סולטן בן אסתר
רותי בת חסיבה
יצחק בן שלמה ואסתר
ישראל בן שמחה
שאול בן מרדכי אריה
יפה שניידל בת יצחק
אסתר בת קמרה
סלמן בן יהודה
מזל בת יוסף חיים הכהן
משה בן אהרון
שמחה בת יהודה

ת.נ.צ.ב.ה

להצלחת

ר' משה בן שוקת חיה וב"ב
יוסף בן טובה וסיון אסנת בת שרה וב"ב
! ימלא ה' כל משאלות לבם לטובה

לשותפות בזכות להפצת העלון

השבועי:

0504-170-270

ניתן להאזין לשיעורי הרב בטלפון
0733-454-222

<u>פרשת משפטים – עבד עברי – שנת תש"ע.</u>

לרפואת

ידידיה בן ליטל

ברוריה בת מלכה
ציפורה פייגא בת הדסה
רונית בת מזל
סיגלית בת ציפורה
איתי חיים בן אהובה
אורי בת ורד
נועם בן מיכל
ירחמיאל דניאל בן טובה באשה
סמי בן סימי
שירה בת שרה וב"ב
ניתאי בן שרון
רחל בת אסתר
לאה שרה בת חנה
[illegible] בן רחל

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2016@013.net

ברוך שאמר
משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת משפטים. נוסיף לפרשה זו, את הפרשה הראשונה מבין ד' הפרשיות שקוראים בחודש אדר – פרשת שקלים. השבת, שבת מברכין חודש אדר.

<u>הייתי רוצה לעסוק היום במצוה אחת שישנה בפרשה, ונקשר אותה בס"ד גם לפרשת שקלים וגם לימי הפורים הבעל"ט</u> :

פרשת השבוע מונה 53 מצוות[1] – 23 מצוות 'עשה' ו – 30 מצוות 'לא תעשה'. מתוכם 42 מצוות הקשורות למצוות של 'בין אדם לחברו'.

פותחת הפרשה במצות עבד עברי: **{כא, ב} כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִעִת יֵצֵא לַחָפְשִׁי חִנָּם: {ג} אִם בְּגַפּוֹ יָבֹא בְּגַפּוֹ יֵצֵא אִם בַּעַל אִשָּׁה הוּא וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.**

<u>אומר רש"י</u> - **כי תקנה.** מיד בית דין שמכרוהו בגנבתו כמו שנאמר (שמות כב ב) אם אין לו ונמכר בגנבתו. או אינו אלא במוכר עצמו מפני דחקו, אבל מכרוהו בית דין לא יצא בשש, כשהוא אומר (ויקרא כה לט) וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך, הרי מוכר עצמו מפני דחקו אמור, ומה אני מקים כי תקנה, בנמכר בבית דין.[2]

<u>נשאלת השאלה</u> – למה פותחת הפרשה דוקא במצות עבד עברי, לכאורה, לא חסרות כאן מצוות בפרשה ?

השאלה הולכת ומתעצמת, כי לכאורה כל הנושא של 'עבד עברי', לא שייך עד שבני ישראל יהיו בארץ ישראל. כי הרי כל זמן שאין היובל נוהג, אין עבד עברי נוהג.

<u>אומרת הגמרא {מסכת קידושין יח, א}</u> - **ת"ר: גניבו** אם היתה גניבתו שווה **אלף, ו**הוא עצמו **שוה חמש מאות** כשנמכר לעבד **נמכר וחוזר ונמכר** פעם שניה לאחר שיצא לחירות מהמכירה הראשונה, וישלם את גניבתו בדמי שתי המכירות שהם בסכ"ה אלף. אם **גניבו** שוה רק **חמש מאות, ו**הוא עצמו **שוה אלף, אינו נמכר כלל. ר' אליעזר אומר: אם היה גניבו כנגד ממכרו** אם היתה גניבתו שווה בדיוק כדמי ממכרו (של מכירה אחת), לא פחות ולא יותר, **נמכר, ואם לאו** ואם לא היתה הגניבה שווה בדיוק כדמי ממכרו, **אינו נמכר. אמר רבא: בהא זכנהו** במחלוקת זו מנצח **ר"א לרבנן** (תנא קמא), שיש לו טענה מנצחת להוכיח את דבריו: **דמאי שנא** שבמה שונה המקרה ש**גניבו** שווה **חמש מאות ו**הוא עצמו **שוה אלף, דאין נמכר**, מכיון **ד'נמכר' כולו אמר רחמנא** שהתורה אמרה "ונמכר", שמשמע שכולו ימכר, דהיינו לעבדות שלימה של שש שנים, **ולא חציו** ולא כאשר צריך לעבוד רק חצי מזמן זה. **הכי נמי** כך יש לומר ש"**נמכר בגניבתו**" **אמר רחמנא**, משמע שנמכר בדמי גניבה שלימה, **ולא נמכר בחצי גניבתו** שאם הוא שווה רק חצי משווי הגניבה אינו נמכר, וכדברי ר' אליעזר.

שאלה נוספת שצריכה להישאל;

מאז מתן תורה, לא מופיעה בתורה המילה 'עברי'. המקום הראשון שבו כתובה המילה 'עברי', הוא בפרשת לך-לך, שנאמר **{בראשית יד, יג} וַיָּבֹא הַפָּלִיט וַיַּגֶּד לְאַבְרָם הָעִבְרִי**. מקום נוסף שמופיעה המילה 'עברי', הוא בספר יונה, שנאמר **{יונה א, ט} וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עִבְרִי אָנֹכִי**.

מאז מעמד סיני, לא תמצאו את המושג 'עברי'. המקום היחיד שתמצאו את השם 'עברי', זה רק במושג של 'עבד עברי'.

<u>נשאלת השאלה</u> – למה לגבי עבד, מופיעה המילה 'עברי' ?

שאלה נוספת שצריכה להישאל, היא לגבי ההפטרה של פרשת משפטים {שלא נקרא השבת} :

אומר הנביא: **{ירמיהו לד, ח} הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת ה' אַחֲרֵי כְּרֹת הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ בְּרִית אֶת כָּל הָעָם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם לִקְרֹא לָהֶם דְּרוֹר: {ט} לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת שִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִי וְהָעִבְרִיָּה חָפְשִׁים לְבִלְתִּי עֲבָד בָּם בִּיהוּדִי אָחִיהוּ אִישׁ: {י} וַיִּשְׁמְעוּ כָּל הַשָּׂרִים וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בָּאוּ בַבְּרִית לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת שִׁפְחָתוֹ חָפְשִׁים לְבִלְתִּי עֲבָד בָּם עוֹד וַיִּשְׁמְעוּ וַיְשַׁלֵּחוּ: {יא} וַיָּשׁוּבוּ אַחֲרֵי כֵן וַיָּשִׁבוּ אֶת הָעֲבָדִים וְאֶת הַשְּׁפָחוֹת אֲשֶׁר שִׁלְּחוּ חָפְשִׁים וַיִּכְבְּשׁוּם לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת: {יב} וַיְהִי דְבַר ה' אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת ה' לֵאמֹר: {יג} כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי כָּרַתִּי בְרִית אֶת אֲבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הוֹצִאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים לֵאמֹר: {יד} מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים תְּשַׁלְּחוּ אִישׁ אֶת אָחִיו הָעִבְרִי אֲשֶׁר יִמָּכֵר לְךָ וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וְשִׁלַּחְתּוֹ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ וְלֹא שָׁמְעוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֵלַי וְלֹא הִטּוּ אֶת אָזְנָם: {טו} וַתָּשֻׁבוּ אַתֶּם הַיּוֹם וַתַּעֲשׂוּ אֶת הַיָּשָׁר בְּעֵינַי לִקְרֹא דְרוֹר אִישׁ לְרֵעֵהוּ וַתִּכְרְתוּ בְרִית לְפָנַי בַּבַּיִת אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו: {טז} וַתָּשֻׁבוּ וַתְּחַלְּלוּ אֶת שְׁמִי וַתָּשִׁבוּ אִישׁ אֶת עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת שִׁפְחָתוֹ אֲשֶׁר שִׁלַּחְתֶּם חָפְשִׁים לְנַפְשָׁם וַתִּכְבְּשׁוּ אֹתָם לִהְיוֹת לָכֶם לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת: {יז} לָכֵן כֹּה אָמַר ה' אַתֶּם לֹא שְׁמַעְתֶּם אֵלַי לִקְרֹא דְרוֹר אִישׁ לְאָחִיו וְאִישׁ לְרֵעֵהוּ הִנְנִי קֹרֵא לָכֶם דְּרוֹר נְאֻם ה' אֶל הַחֶרֶב אֶל הַדֶּבֶר וְאֶל הָרָעָב וְנָתַתִּי אֶתְכֶם לְזַעֲוָה לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ.**

הקב"ה מזהיר באמצעות הנביא ירמיהו את עם ישראל. הם לא משחררים עבדים, וגם אם כן, הם חוזרים לתפוס אותם בחזרה, והנביא מזהיר אותם בדבר ה': **"אָנֹכִי כָּרַתִּי בְרִית אֶת אֲבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הוֹצִאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית**

---

[1] למרות שהמדרש אומר, שבפרשה הזאת ישנם 60 מצוות, ויש אומרים 70 מצוות.

[2] **'ברוך שאמר'**: כאן לא מדובר באחד שמכר את עצמו לעבד – הסוגיה הזאת מופיעה בפרשת בהר. כאן מדברת התורה על אדם שמכרוהו בית דין לעבד, כמו שנאמר בהמשך הפרשה **{כב, א} אִם אֵין לוֹ וְנִמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ** – הוא גנב ואין לו להחזיר, לכן מוכרים אותו.

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

עֲבָדִים" – כשהייתם עבדים במצרים, כרתי איתכם ברית לשחרר עבדים, והיות ואתם לא מקיימים את הברית, אתם תצאו לגלות !

כל אחד שקורא את הפסוקים הללו, שואל את עצמו כמה שאלות:

א' כל, היכן נכרתה הברית ? "**אָנֹכִי כָּרַתִּי בְרִית אֶת אֲבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הוֹצִאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם**" – לכאורה, אין ברית כזאת. איפה שנחפש בתורה, לא נמצא פסוק כזה - לפחות לא בצורה הנגלית לעין.

הדבר הנוסף שצריך ביאור - על מה ולמה מגיע עונש גלות ?! לא משחררים עבדים - עוברים על לאו מדאורייתא שצריך לשחרר עבד לאחר 6 שנים. אבל לא מצאנו שעל העוון הזה חייבים גירוש. לעומת מצות השמיטה, שהקב"ה עשה תנאי – "אם לא תפקירו את האדמה, אגרש אתכם מהארץ, כי על התנאי הזה נתתי לכם את הארץ".

<u>אומר הירושלמי {מסכת ר"ה פ"ג, ה"ה}</u> – **דא"ר שמואל בר יצחק: {שמות ו} וידבר ה' אל משה ואל אהרון ויצום אל בני ישראל. על מה ציום ? על פרשת שילוח עבדים.**

<u>נשאלת השאלה</u> – מה יש לצוות את בני ישראל, על שחרור עבדים במצרים ?!

<u>אומר ה**משך חכמה**</u> – היו יהודים שהיו להם עבדים (מקור הדברים: מדרש תימני).

אבל אומר לנו הירושלמי חידוש גדול - לפני שמשה רבינו הולך לפרעה, לומר לו שישחרר את בני ישראל, אומר לו הקב"ה: "לך אל בני ישראל ותאמר להם, שאם הם רוצים לצאת ממצרים יש תנאי אחד – שיבטיחו, שברגע שיגיעו לארץ ישראל, הם ישחררו את העבדים. אם תלך לבני ישראל, והם לא יסכימו לשחרר עבדים, אל תלך לפרעה !"

זה מה שכתוב בפסוק **{שמות ו, יג} וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן וַיְצַוֵּם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** קודם כל תצוה את בני ישראל לשחרר עבדים. אם הם יסכימו לשחרר, אז **וְאֶל פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם.**

עד כאן דברי הירושלמי.

<u>אומר הספר **סוכת דוד** {פרשת וארא}</u> – וזה צריך ביאור, דלמה דוקא נצטוו זה במצרים עכשיו שהתחיל המכות והיציאה ממצרים, מה שזהו נוגע רק אח"כ לכשיבואו לא"י ויהיה להם עבדים הם ישלחו להם, ומה נוגע להם עכשיו זה, וג"כ דלמה חמור זה כ"כ שגלו מן הארץ בשביל זה ? ויש בשיחות מוסר של **מו"ר הגר"ח** זצ"ל [ר' חיים שמואלביץ'], שכתב דדוקא בשעה שהיו הם עבדים היו יכולים להרגיש הקושי שיש בעבדות ולכן צוה זה להם דוקא באותה שעה שהיו עבדים בכדי שיוכלו לשלח אח"כ העבדים, וכל מה שקבלו האבות קל הוא כבר לבניהם לקיים[3].

ויש להוסיף שהיה הכרח לצוות להם זה ושיהיו מקבלים עליהם זה, דכיון שהיו עבדים לפרעה, וכדי שיזכו לגאולה היו צריכים לקבל על עצמם שג"כ הם ישלחו לחפשי עבדים שלהם, א' דכיון שנגאלו רק ע"י זכות אבות ושבועה והברית וג"כ ע"י שצעקו לה' ... וב' מכיון שעדיין לא נשלם זמן הגלות והם יצאו בתוך הזמן ולכן הוצרכו נמי שיקבלו עליהם לשחרר עבדיהם ג"כ ועי"ז יש להם כבר זכות לשאול שישחרר אותם פרעה[4], ולכן מכיון שעברו ע"ז הציווי שוב חזרו לגלות דע"מ כן היתה היציאה ממצרים מדה כנגד מדה, מה שהם ישחררו עבדיהם בתוך זמן עבדות שלהם מקץ שבע שנים, וכשעברו ע"ז נתעורר אז הקטרוג דאין להם לצאת בתוך הזמן ולכן גלו, כן יש לפרש לפי דרשת הירושלמי.

ידוע הסיפור על הגאון ר' חיים עוזר גרודז'נסקי (רבה של וילנה) - גאון הגאונים, ראש כנסת בני הגולה. מסופר שהוא הלך פעם לאסוף כסף לאיזו אלמנה, שלא היה לה כסף להסיק את ביתה. הלך הרב לאחד הבתים של עשירי העיר - בזמן שבחוץ הטמפ' היתה עשרים מעלות מתחת לאפס !

נעמד הרב מול דלת הבית של העשיר - עם מגפיים ומעיל, ונקש על הדלת. פתח העשיר את הדלת, כשהוא לבוש חלוק דק ורואה שמי שעומד בדלת הוא גאון הגאונים - ר' חיים עוזר - "כבוד הרב יכנס פנימה, לכבוד ולעונג לי !!! " 😐

אמר לו ר' חיים עוזר: "חבל שאלכלך לך את השטיחים - כולי בוץ. תן לי שתי דקות בחוץ ואני מסיים"

"טוב, בסדר..."

התחיל הרב לומר לו חידושים בפרשת השבוע ... אותו עשיר עומד בחוץ עם החלוק הדק, ולאט לאט הוא מתחיל להתרחק מהדלת לכיוון הבית, כי התחיל להיות לו קר - "**כ"ב"ו"ד ה"ר"ב ק"ר פ"ה**"

---

[3] **ברוך שאמר:** אומר לנו ר' חיים שמואלביץ' זצ"ל, רעיון מוסרי – רק כאשר הבן אדם סובל, הוא יכל להבין את סבלו של השני. כך כשהיו בני ישראל עבדים במצרים תחת יד פרעה, הם הרגישו איך זה להיות עבדים. לכן זה היה הזמן המתאים ביותר, לצוותם על שחרור עבדים.

[4] **ברוך שאמר**: עם ישראל היה צריך להיות במצרים 400 שנים. אבל בפועל היו רק 210 שנים. יוצא, שהם יצאו 190 קודם - למה ? הרבה תירוצים יש בדבר, כמו קושי השעבוד השלים כו'. אבל אומר לנו כאן ה**סוכת דוד** - אתה יודע למה הם יצאו קודם ?! אמר להם הקב"ה: "אם תבטיחו שלא תשתעבדו בעבדים שלכם, אני מוכן לשחרר אתכם לפני הזמן" – זה היה התנאי שהתנה הקב"ה, לשחרור מוקדם ממצרים.

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

אמר לו ר' חיים עוזר: "כמה דקות ואני מסיים"

"אולי הרב יכנס פנימה, ויגיד לי מה הוא רוצה – פשוט **ק"ר ל"י** !!! "

אמר לו ר' חיים עוזר: "רק רציתי להראות לך, מה מרגישה אלמנה שאין לה כסף להסקה בבית, ובשבילה באתי כדי שתעזור לה"

מה עשה כאן הרב ?! אם הוא היה נכנס אליו הביתה ומדבר איתו כשהוא נמצא ליד ההסקה על אלמנה שקופאת מקור ואין לה כסף להסקת הבית, הוא לא היה מרגיש איך זה להיות במקומה. אבל עכשיו, כשהוא נמצא בחוץ וקר לו, הוא יכל להרגיש מה מרגישה האלמנה ולפתוח את הכיס 😊

אם כן, לכן ביקש הקב"ה ממשה ללכת ולצוות את בני ישראל על שחרור עבדים – כעת שהם נמצאים במצוקה ורוצים לצאת מעול העבדות – זה הזמן לדבר איתם על שחרור עבדים – כאשר הם מרגישים איך זה להיות עבד !

נקרא בשבת בע"ה למפטיר, פרשת שקלים – פס' מפרשת כי תשא:

<u>אומרת הגמרא {מסכת מגילה כט, א-ב}</u> - **מתני' ר''ח אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים**.אם **חל** ר"ח אדר **להיות בתוך השבת** באמצע שבוע, **מקדימין** את קריאת פרשת שקלים **לשעבר**, היינו לשבת שלפני ר"ח **ומפסיקין לשבת אחרת** ובשבת הבאה מפסיקים מלקרוא את הפרשה השניה שבארבע פרשיות. **בשניה** בשבת השניה של שבתות ארבע הפרשיות, קוראים בפרשת **זכור**. **בשלישית פרה אדומה, ברביעית החודש הזה לכם, בחמישית חוזרין לכסדרן** לסדר הקבוע. **לכל** לכל המועדות **מפסיקין** מסדר הקריאה הקבועה לשבתות ושני וחמישי וקוראים פרשה הקשורה למועד. כמו כן, מפסיקים מסדר הקריאה הקבועה **בראשי חדשים, בחנוכה ובפורים בתעניות ובמעמדות וביוה''כ: גמ'** דנה הגמרא בקריאת פרשת שקלים: **תנן התם באחד באדר** בית דין **משמיעין** מכריזים **על השקלים** שיביאו בני ישראל את תרומת חצי השקלים המוטלת עליהם להביא לקופת המקדש **ועל הכלאים** היינו לעקור את הזרעים המבצבצים ויוצאים בין התבואה. שואל הגמרא: **בשלמא** הדבר מובן שמכריזים **על הכלאים** באחד באדר, **דזמן זריעה** בשדות **היא**. **אלא** מה שמכריזים **על השקלים**, **מנלן** מנין לנו שחודש אדר הוא החודש המתאים לכך? **אמר ר' טבי אמר רבי יאשיה**: זה נלמד ממה **דאמר קרא {במדבר כח-יד} זאת עולת חודש בחדשו.** מדוע חזר הכתוב על לשון "חדש" פעמיים מיותרות? אלא, כך **אמרה תורה**: **חֳדָשׁ והבא קרבן מתרומה חדשה** באחד מראשי החדשים יש להתחיל להביא את קרבנות הציבור, התמידים והמוספים, בכספים המופרשים מן השקלים החדשים שניתנו בשנה זו. למדים גזירה שוה ממה שנאמר כאן "לחדשי השנה", ונאמר למשה ואהרן בעת יציאת מצרים {שמות יב, ב} הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה, שכמו ששם מדובר על חודש ניסן, כך גם כאן מדובר על חודש ניסן **וכיון דבניסן בעי** צריך **אקרובי** להקריב **מ**שקלים של ה**תרומה** ה**חדשה**, מכריזים בית דין על הבאת השקלים פרק זמן קודם לכן, באחד באדר, כדי שיובאו השקלים למקדש בזמנו, לפני ראש חודש ניסן. וכמו כן מטעם זה, **קדמינן וקרינן** אנו מקדימים וקוראים את פרשת שקלים **באחד באדר** כפי ששנינו במשנתנו, **כי היכי דלַיְתו** כדי שע"י זה יפורסם לכל שעליהם להביא את ה**שקלים למקדש** לפני ראש חודש ניסן.

<u>כותב ה**רמ"א** {סימן תרצ"ד}</u> – **יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ לִתֵּן קֹדֶם פּוּרִים מַחֲצִית מִן הַמַּטְבֵּעַ הַקָּבוּעַ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וּבְאוֹתוֹ זְמַן, זֵכֶר לְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין בְּאֶדֶר; וּמֵאַחַר שֶׁשָּׁלְשָׁה פְּעָמִים כָּתוּב תְּרוּמָה בַּפָּרָשָׁה, יֵשׁ לִתֵּן שְׁלשָׁה וְיֵשׁ לִתְּנוֹ בְּלֵיל פּוּרִים קֹדֶם שֶׁמִּתְפַּלְּלִים מִנְחָה (מַהֲרִי"ל), וְכֵן נוֹהֲגִין בְּכָל מְדִינוֹת אֵלּוּ; וְיֵשׁ לִתֵּן ג' חֲצָאִים גְּדוֹלִים בִּמְדִינוֹת אֵלּוּ, כִּי אֵין מַטְבֵּעַ שֶׁשִּׁים מַחֲצִית עָלֶיהָ מִלְּבַד זוֹ ... וְאֵין חַיָּב לִתְּנוֹ רַק מִי שֶׁהוּא מִבֶּן עֶשְׂרִים וּלְמַעְלָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁנּוֹתְנִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל לִצְדָקָה מִלְּבַד ג' מַחֲצִית אֵלּוּ, וְאֵין נוֹהֲגִין כֵּן.**

<u>מובא בטור {בשם ה**דרכי משה** ס' תרצ"ד}</u> – ובמרדכי בריש פרק קמא דמגילה בהגהות {ס' תשעז} מה שנותנים ג' מחציות לפורים משום דכתיב בפרשת כי תשא {שמות ל יג, טו} שלש פעמים מחצית השקל ובמקום שאין עניים יכול לעכב מעות פורים [שלו] לעצמו וליתנן למקום שירצה עכ"ל. וכתב מהר"י ברי"ן אף מעוברות נותנים ג' מחציות וסימנך זה יתנו כל העובר {שמות ל, יג} עכ"ל. וז"ל ההגהות מצאתי מעות פורים בכל מקום שיש מטבע קבוע לוקחין המחציות של אותו מטבע ונותנים מהן ג' מחציות למעות פורים ולא של מטבע אחר שהוא נוהג במקום אחר ומהרי"ל (הלכות פורים סי' ד' עמ' תכ"ב) כתב: וכל בן עשרים שנה יתן מחצית השקל ... ומדברי המהרי"ל דלעיל משמע, דאין חייב ליתן רק מבן עשרים ומעלה כענין מצות מחצית השקל. אבל במנהגים {שם} כתב דאף הילדים נותנים ואף דמסתבר כמהרי"ל אין לשנות המנהג. ובמהרי"ל (שם עמ' תכ"א) כתב דבמנחה של תענית אסתר נוהגין לגבותו כשהולכין לבית הכנסת עכ"ל. וכן המנהג ודלא כחידושי אגודה (סוף מסכת סופרים) בשם מסכת סופרים (פכ"א ה"ד) שכתב דיש ליתן קודם פרשת זכור, עוד כתב בחידושי אגודה {שם} דאל יתנו לשם כפרה אלא יתנו לשם נדבה.

בפרשת כי תשא, אומר רש"י שג' פעמים נאספו תרומות :

<u>אומר רש"י</u> - **לכפר על נפשותיכם.** שלא תנגפו על ידי מנין. דבר אחר לכפר על נפשותיכם, לפי שרמז להם כאן ג' תרומות, שנכתב כאן תרומת ה' ג' פעמים, אחת תרומת אדנים, שמנאן כשהתחילו בנדבת המשכן, ונתנו כל אחד

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

ואחד מחצית השקל, ועלה למאת הככר, שנאמר וכסף פקודי העדה מאת ככר (שמות לח, כה.), ומהם נעשו האדנים שנאמר ויהי מאת ככר הכסף וגו'. והשנית אף היא על ידי מנין, שמנאן משהוקם המשכן, הוא המנין האמור בתחלת חומש הפקודים, באחד לחדש השני בשנה השנית (במדבר א, א.), ונתנו כל אחד מחצית השקל, והן לקנות מהן קרבנות צבור של כל שנה ושנה, והשוו בהם עניים ועשירים, ועל אותה תרומה נאמר לכפר על נפשותיכם, שהקרבנות לכפרה הם באים. והשלישית היא תרומת המשכן, כמו שנאמר כל מרים תרומת כסף ונחשת (שמות לה, כד.), ולא היתה יד כלם שוה בה, אלא איש איש מה שנדבו לבו.

<u>לפני שנגיע אל הנושא, רק נקדים עוד הקדמה קצרה אחת</u> :

אומרת התורה **{פרשת כי תשא ל, יא} וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: {יב} כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנָתְנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ לַה' בִּפְקֹד אֹתָם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בִּפְקֹד אֹתָם.**

<u>אומר המדרש {ילקוט שמעוני, פרשת כי תשא, רמז שפ"ו}</u> – **ונתנו איש כפר נפשו. כששמע משה כן נתירא, אמר {איוב ב, ד} "עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו". רבי יהודה ברבי אילעאי אומר: אמר משה מצינו שפדיון נפשו של אדם ככר כסף, שנאמר {מלכים א' כ, לט} והיתה נפשך תחת נפשו או ככר כסף[5] תשקול. רבי יוסי אומר: ממוציא שם רע אתה למד, שנאמר {דברים כב, יט} "וענשו אותו מאה כסף", ואנחנו הוצאנו שם רע ואמרנו "אלה אלהיך ישראל" כל אחד ואחד ממנו צריך ליתן מאה כסף. ריש לקיש אמר: מן האונס למד, כתיב {דברים כב, כט} ונתן האיש השוכב עמה וגו' ואנו אנסנו הדבור שכתב "לא יהיה לך" וגו' ועשינו ע"ז, כל אחד ואחד ממנו צריך ליתן חמשים כסף. רבי יהודה בר' סימון אמר: משור נגח למד, שנאמר {שמות כא, לב} "אם עבד יגח השור", ואנחנו המרנו כבודו בשור, שנאמר {תהילים קו, כ} "וימירו את כבודם בתבנית שור". כל אחד ואחד ממנו צריך ליתן שלשים שקל. ידע הקב"ה מה בלבו של משה, א"ל: חייך, לא ככר כסף ולא מאה כסף ולא חמשים שקלים ולא שלשים שקלים, אלא זה יתנו. אמר רבי מאיר נטל הקב"ה מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראהו למשה ואמר לו זה יתנו** מחצית השקל !

עד כאן דברי המדרש.

<u>אומר הכלי יקר</u> – **וטעם למחצית השקל,** נמצאו במדרשים כמה דרכים שונות ואומר אני להוסיף עליהם עוד ג' טעמים. האחד הוא, לפי שבמעשה העגל גרמו שבירת הלוחות לשנים ע"כ יתנו בקע דהיינו שקל בקוע לשנים. השני הוא, לפי שזה היה כופר נפש וידוע שמצד הנפש אין יתרון לשום אדם על חבירו כי נפש החיוני שוה בכולם על כן עשיר ורש שוין בכופר זה, ולפי שכל אדם הוא שקל שלם, וכל מחצית נכלל במספר י' כי כן מנו רז"ל (נדה לא.) במאמר שלשה שותפין באדם י' דברים הבאים מן אב ואם וי' דברים הבאים מן הקב"ה וא"כ הרי האדם השלם עשרים גרה ומחציתו תרומה לה' לכפר על חלק הנפש.

טעם ג' הוא היותר מחוור מכולם, והוא, שמצינו במדרש (תנחומא תשא יא.) והילקוט מביאו בפרשה זו וז"ל ונתנו איש כופר נפשו. כששמע משה כן נתירא ואמר עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו (איוב ב.ד) רבי יהודה בר אילעי אומר אמר משה מצינו שפדיון נפשו של אדם ככר כסף שנאמר (מלכים א' כ.לט) והיה נפשך תחת נפשו או ככר כסף תשקול, ר' יוסי אומר מן מוציא שם רע אתה למד שנאמר (דברים כב.יט) וענשו אותו מאה כסף. ואנחנו הוצאנו שם רע ואמרנו אלה אלהיך ישראל. כל אחד ואחד ממנו צריך ליתן מאה כסף, ריש לקיש אמר מן האונס אתה למד כתיב (שם כב.כט) ונתן האיש השוכב עמה וגו' ואנחנו אנסנו הדבור לא יהיה לך. ועשינו ע"ז כל אחד ממנו צריך ליתן חמשים כסף, רבי יהודה בר סימון אמר מן שור נגח אתה למד שנאמר (שמות כא.לב) אם עבד יגח השור וגו' ואנחנו המרנו כבודו בשור שנאמר (תהלים קו.כ) וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב. כל א' ממנו צריך ליתן שלשים שקל. ידע הקב"ה מה שבלבו של משה א"ל חייך לא ככר כסף, ולא מאה כסף, ולא חמשים שקלים, ולא שלשים שקלים, אלא זה יתנו מחצית השקל עכ"ל. וכפי הנראה שיש במדרש זה הרבה דברים בלתי מובנים וכי משה היה מחשב בענין המעשה שהיה בימי ישראל עם מלך ארם, גם מ"ש ואנחנו אנסנו הדבור מחוסר ביאור, וענין שור נגח קשה להבינו.

ואומר אני לפי שמצינו במעשה העגל עברו ישראל על ד' ראשי עבירות, והם ע"ז ג"ע וש"ד ולשון הרע כנגד כולם כמו שפירש"י על פסוק ויקומו לצחק. ולשון הרע הוא מה שנאמר קול ענות אנכי שומע. היינו חרופים וגדופים וזהו מ"ש זה לזה אלה אלהיך ישראל. כי סתם ע"ז תלויה במחשבת המאמין בה כי מטעם זה נאמר (יחזקאל יד.ה) למען תפוש את בית ישראל בלבם. ולא די להם זה אלא ספרו בפיהם הדבר כמוציא שם רע על קונו ואמרו אלה אלהיך ולא ה' פעל כל זאת, ענין העליה ממצרים, וכשאמר הקב"ה למשה ונתנו איש כופר נפשו היה מסופק על איזו עון מארבע עבירות אלו יהיה כופר נפש אם על ע"ז או על ש"ד, או על ג"ע, או על לשון הרע.

דעת ר' יהודה בר אילעי הוא, שמשה חשב מסתמא כופר זה יהיה על ע"ז ואז יהיה ודאי ככר כסף שלם. והבין זה ממה שנאמר כי תשא את ראש בני ישראל ועל דרך שמסיק בילקוט פר' זו שר"ת מן כל השבטים עולה ת"ק אלף וצ"ז אלף והיכן עוד שלשת אלפים למלאות ת"ר אלף, הם שנפלו

[5] ככר כסף = 3000 ₪.

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

בעגל, וחשב משה למאי נפקא מינה רמז לו הקב"ה לישא את מספר ראש כל שבטי ישראל ולידע מתוכו כי ג' אלפים נפלו בעגל אין זה כ"א שרצה ה' שאבין מתוך זה כשם ששלשת אלפים אלו היו כפרה על כל הגופות של כל ישראל, כך כופר הנפשות יהיה גם כן במספר זה והיינו ככר כסף שעולה מספרו שלשת אלפים שקל כמו שפירש"י בפרשת אלה פקודי (לח.כד) וא"ת מנא לן שכופר זה יהיה דווקא על ע"ז ולא על שאר עבירה מן ד' אלו ע"כ מביא ראיה מן פסוק והיה נפשך תחת נפשו או ככר כסף תשקול. והיה כופר על ששלח איש חרמי מיד, והוא מלך ארם שאמר אלהי הרים ה' ולא אלהי עמקים (מלכים א' כ.כח) והוא שכחש בה' ויאמר לא הוא משגיח בשפלים כלל אלא שכינתו בגבהי מרומים והיה זה גם דעת עושי העגל, ומאחר שמצינו שם פדיון נפש ככר כסף א"כ ודאי גם כאן, מה שחשב משה שמא רצה ה' מכל אחד ככר שלם הוא בעבור חטא ע"ז.

אמנם דעת ר' יוסי, שמשה חשב שכופר זה הוא על לשה"ר וקול ענות של חרופים שהוציאו שם רע על הקב"ה ואמרו אלה אלהיך בדרך שנתבאר למעלה.

ודעת ריש לקיש הוא, שמשה חשב שכופר זה הוא על ג"ע לכך אמר מן האונס אתה למד, ומ"ש ואנחנו אנסנו את דבור לא יהיה לך לפי שארז"ל (מכילתא יתרו פ"ח) שהדברות היו חמשה מול חמשה לא יהיה לך כנגדו לא תנאף כו' כמו שיתבאר לקמן בפסוק אנא חטא העם הזה חטאה גדולה. ולפי זה הא בהא תליא לפי שעברו על אנכי ה' אלהיך עברו גם על לא תרצח ולפי שעברו על לא יהיה לך עברו גם על לא תנאף כי את זה לעומת זה נצטוו.

ודעת רבי יהודה בר סימון, שמשה חשב שמא כופר זה, הוא על ש"ד שהרגו את חור כשור נגח שהמית עבד כי בזמן שישראל עושים רצונו של מקום נקראו בני אל חי וכשאין עושין רצונו נקראו עבדים, ע"כ ניתן לחור ערך העבד וישראל המשיל לשור נגח לפי שנאמר (תהלים קטו.ח) כמוהם יהיו עושיהם וגו' וא"כ כמו שעצם הע"ז היתה שור אוכל עשב כך הם ירדו ממדריגת האדם ובאו לערך השור. ואמר הקב"ה לא ככר כו' לפי שמהידוע שבכל הסרת איזו דבר רע צריך להסיר הסבה וממילא יתבטל המסובב, כדרך שארז"ל (תנחומא חקת ח.) על כפרת העגל תבא האם ותקנח צואת בנה כי הפרה אדומה האם, אשר הולידה את העגל, בביטול השורש יפלו מעצמם הענפים אבל אם תכרות הענפים יש לחוש פן יחזור שורש פורה ראש ולענה להצמיח הענפים, כך אמר הקב"ה שעיקר כפרה זו היא על השורש דהיינו על הדבר אשר היה סבה על כל העבירות האלו וזהו רוב הזהב וחמדת הממון הביאם לידי מעשה זה, כארז"ל (יומא פו:) ויעשו להם אלהי זהב אמר משה לפני הקב"ה אתה גרמת להם בעבור רוב זהב שהשפעת להם כו', וביאור הדבר כך הוא לפי שהשפיע להם רוב זהב ע"כ היו חמדנים ועינם לא תשבענה ובקשו להם בצורת שור כי פני השור מהשמאל במרכבה וכתיב (איוב לז.כב) מצפון זהב יאתה. וחשבו שמזל שור מעשיר והוא ישפיע להם עוד רוב זהב, וכמ"ש (משלי יד.ד) ורב תבואות בכח שור, וכן יוסף המשביר לכל הארץ נקרא בכור שור. וע"כ צוה ליתן מחצית השקל לכפר על החומד ממון שלעולם אין בידו יותר מן המחצית כארז"ל (קהלת רבה א.יג) יש בידו מנה מתאוה מאתים יש בידו מאתים מתאוה ד' מאות, נמצא שלעולם אין בידו יותר מן מחצית השקל[6].

ויכול להיות לפי ששפע זה היה מן בזת מצרים ובזת הים, אשר עליהם אמר שלמה תורי זהב נעשה לך עם נקודת הכסף (שיר א.יא) פירש"י נקודת הכסף היינו בזת מצרים, ותורי זהב היינו בזת הים, ע"כ באו שני מיני כפרה אלו כי תבא פרה אדומה ותכפר על התולדה דהיינו עגל של זהב האדום הזה, ויבאו מחצית שקלי כסף אלו לכפר על חטא הנמשך מן נקודת הכסף כי בזמן שריבוי הכסף מצוי אצל בעליו אז הוא מוסיף תאוה על תאותו והוא לעולם עני בדעתו ורמז לדבר כי אותיות עני סמוכות לאותיות כסף, ודבר זה יתבאר עוד בפסוק כי פרוע הוא ע"ש.

<u>אם אלה הם פני הדברים, נוכל כעת לחבר את מחצית השקל לעבד עברי</u> :

אם מחצית השקל נועדה להשקיט את תאוות הממון (עפ"י דברי הכלי יקר) נוכל להבין את הקשר בין פרשת שקלים לעבד עברי :

"עבד עברי שנמכר בגניבתו" - לא מדובר באדם שגנב כסף, כדי למלא את רעבונו, כי אם היה מדובר באדם שגנב כסף כדי למלא את רעבונו – הוא לא היה נמכר בגניבתו. בנוסף, אומר לנו שלמה המלך **{משלי ו, ל} לֹא יָבוּזוּ לַגַּנָּב כִּי יִגְנֹב לְמַלֵּא נַפְשׁוֹ כִּי יִרְעָב** - רח"ל, אדם שאין לו מה לאכל וגונב כדי למלא את רעבונו, לא יבוזו לו!

שלא יחשוב האדם "אם אני רעב, מותר לי לגנוב אוכל" - אסור!

גם במקום שמוכרים פיצוחים, אם הוא טועם גרעינים במקום שאסור לו לטעום, אז הוא ג"כ גנב !

יש אנשים שקונים 200 גרם גרעינים שחורים, ועד שהם קונים הם אוכלים בינתיים 400 גרם פיסטוק. 😊

"מי נתן לך רשות ?!"

---

[6] **ברוך שאמר**: אמר הקב"ה למשה: "צוה אותם על מחצית השקל ותאמר להם, שלמרות כל מה שאספו – עדיין לא מילאו את חצי התאוה שלהם!". לכן בא הציווי על מחצית השקל בדוקא, אומר הכלי יקר, כדי להשקיט אצלנו את תאות הממון.

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

"מה, הוא שם את זה בחוץ בשביל שנטעם ! אם הוא לא היה מרשה לטעום, הוא היה שם את זה בפנים"

דבר ראשון, צריך לדעת את מי לשאול. יכל להיות שזה המוכר ולא בעל הבית - מה אכפת לו שתטעם ?! מצדו תאכל את כל הדוכן – זה לא שלו! 😊

<u>אומרים לנו חז"ל</u> – אדם שגונב ונמכר בגנבתו - לא אוכל לרעבון נפשו. כי אם הוא היה אוכל לרעבון נפשו, לא היו מוכרים אותו.

מתי מוכרים בן אדם ?! כששווי המכירה שלו, שווה לשווי הגניבה. כמה שווה שנת עבודה של בן אדם ?

אם ניקח שכר מינימום 4000 ₪ לחודש – נכפיל בי"ב חודשים - נקבל 48,000 ₪ לשנת עבודה – נכפיל בשש שנים = 288,000 ₪.

אם שווי הגניבה שווה לסכום הזה - מוכרים אותו. אבל אם לא, ומדובר בגניבה של 40 ₪ - לא מוכרים אותו.

<u>נשאלת השאלה</u> – אז למה הוא גנב ???

אם הוא גנב סכום של 288,000 ₪, זה סימן שהוא תאב לממון ! אם אתה תאב לממון, התשובה שלך היא להיות עבד !

<u>נשאלת השאלה</u> – מדוע האדם צריך להימכר לעבד, כדי לתקן את זה ?! שיגיעו להסדר עם תנובה, שכל הגנבים ילכו לעבוד אצלהם במחלבה. יקבלו 5000 ₪ - חצי ילך לנגנב וחצי ילך לגנב !

את התשובה לכך, אומרת התורה כבר בפרשת נח:

בפרשת נח, מקלל נח את כנען נכדו **{בראשית ט, כה} אָרוּר כְּנַעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו**.

<u>נשאלת השאלה</u> – מדוע קילל אותו נח בְּ – '**עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו**' ???

<u>אומרים חז"ל</u> – כי חם ובנו כנען היו תאבים לממון!

<u>אומר רש"י</u> - **ארור כנען.** אתה גרמת לי שלא אוליד בן רביעי אחר לשמשני, ארור בנך רביעי להיות משמש את זרעם של אלו הגדולים, שהוטל עליהם טורח עבודתי מעתה. ומה ראה חם שסרסו, אמר להם לאחיו, אדם הראשון שני בנים היו לו, והרג זה את זה בשביל ירושת העולם, ואבינו יש לו ג' בנים ועודנו מבקש בן רביעי.[7]

אמר נח – "אתה לא פירגנת לעוד אח, לכן תימכר לעבד ! שום דבר לא יהיה שלך – כל מה שתעבוד ילך למישהו אחר!" – ללמד אותך, שאם אתה לא רוצה שלשני יהיה – התיקון שלך, ששום דבר לא יהיה שלך !

<u>לאחר ההקדמה הזאת, נוכל להגיע אל הנק' המרכזית של השיעור</u>:

<u>נשאלת השאלה</u> – מדוע נותנים מחצית השקל ?

<u>אומרים חז"ל {תנחומא, כי תשא, אות י}</u> - **מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל. עַל שֶׁחָטְאוּ בְּשֵׁשׁ שָׁעוֹת בַּחֲצִי הַיּוֹם, יִתְּנוּ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁהוּא שִׁשָּׁה גְּרַמְּיסִין. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: עַל שֶׁעָבְרוּ עַל עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, לְפִיכָךְ יִתֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד עֲשָׂרָה גֵּרָה שֶׁהוּא מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: לְפִי שֶׁמָּכְרוּ בְּכוֹרָה שֶׁל רָחֵל בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף וְנָטַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַטְבֵּעַ, לְפִיכָךְ יִתֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַטְבֵּעַ.**

<u>אומר האלשיך הקדוש</u> – כיון שהנשים לא חטאו בחטא העגל, שנאמר **{קהלת ז, כח} וְאִשָּׁה בְּכָל אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי**, לכן מביאים רק 'מחצית השקל' ולא שקל שלם, כי רק הגברים חטאו.

<u>אומרת הגמרא {מסכת מגילה יג, ב}</u> - **אמר ריש לקיש: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו[8].**

היינו רוצים להבין, כיצד מחצית השקל שלנו פועלת כנגד אותם שקלים שרצה המן לשקול ?

<u>נושא נוסף שהייתי רוצה לבאר</u>:

<u>אומרים חז"ל {ילקוט שמעוני, משלי, רמז תתקמ"ד}</u> – **כל המועדים עתידין ליבטל, וימי הפורים אינן בטלים לעולם. א"ר אלעזר: אף יום הכפורים לא יבטל לעולם, שנאמר {ויקרא טז, לד} והיתה זאת לכם לחקת עולם.**

<u>כותב ר' צדוק הכהן מלובלין {רסיסי לילה אות נ"ח}</u> – וכן הוא קדושת ימי הפורים כלי מחזיק ברכה וכולל כל מיני ברכות,

---

[7] **ברוך שאמר:** אמר חם: "הרי כל המלחמה הראשונה שהיתה בעולם – קין והבל - החלה בגלל כסף, שחילקו ביניהם את העולם לשניים – אתה לוקח את הנדל"ן ואני את המטלטלין" - באותו רגע שסגרו את העסקה, אמר אחד לשני: "הקרקע שלי – או שתעוף באוויר או שתתחיל לשלם אגרה !" – כביש 6 ☺. אמר לו השני: "אתה צודק, אבל הבגדים שלי – או שתוריד אותם, או שתתחיל לשלם אגרה !" – על זה התחילו המכות הראשונות. אמר חם: אם על שני ילדים היתה המלחמה הראשונה, מה יהיה אצלנו שאנחנו שלשה?! ועוד אבא שלי רוצה בן נוסף ! כרגע הרכוש שלו שווה 10 מיליון דולר. אם נחלק לשלשה – יוצא לכל אחד3.3 מיליון דולר. אבל אם יהיה אח נוסף, כל אחד יקבל רק 2.5 מיליון לא חבל על 800 אלף שקל ??? ניגמר הסיפור, אני לא אתן לאבא שלי להביא עוד ילדים !!!" – הלך וסירס אותו.

[8] אמר הקב"ה – תביאו לי מחצית השקל, כדי שהמן לא יוכל לקטרג, באמצעות שקליו.

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

דעל כן אמרו בתיקונים {תי' כא} על יום הכפורים דרצונו לומר כפורים כמו פורים, וידוע מי נתלה במי קטן בגדול {תענית ז, א}, כי פורים הוא ימי רצון הרבה יותר מיום הכפורים ...

<u>נשאלת השאלה</u> – יום הפורים כיום הכיפורים, איך יכל להיות?!

ביום הכיפורים אנחנו כמו מלאכים – נמצאים בבית המדרש מהבוקר ועד הערב – לא אוכלים ולא שותים ! תראו איך נראים בני אדם לפני תפילת 'כל נדרי' – כמו מלאכים ממש – בצבע לבן 😊

כדי להיכנס לעומק הדברים, נעמוד תחילה על דברי רבותינו ומשם נגיע ליסוד הדברים:

<u>פתחנו בשאלה</u> – מדוע פותח הקב"ה במצות עבד עברי ?

<u>כותב הרמב"ן</u> – **כי תקנה עבד עברי**. התחיל המשפט הראשון בעבד עברי, מפני שיש בשילוח העבד בשנה השביעית זכר ליציאת מצרים הנזכר בדבור הראשון, כמו שאמר בו (דברים טו טו) וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך ה' אלהיך על כן אנכי מצוך את הדבר הזה היום. ויש בה עוד זכר למעשה בראשית כשבת, כי השנה השביעית לעבד שבתון ממלאכת אדוניו כיום השביעי. ויש בה עוד שביעי בשנים שהוא היובל, כי השביעי נבחר בימים (לעיל כ ו) ובשנים (לקמן כה ד) ובשמטות (שם פסוק ח), והכל לענין אחד, והוא סוד ימות העולם מבראשית (בראשית א א) עד ויכלו (שם ב א). ולכן המצוה הזאת ראויה להקדים אותה שהיא נכבדת מאד, רומזת דברים גדולים במעשה בראשית:

ולכך החמיר בה הנביא מאד, ואמר אנכי כרתי ברית את אבותיכם מקץ שבע שנים תשלחו איש את עבדו ואיש את שפחתו (ירמיה לד יג יד), וגזר בעבורה הגלות (שם יז~כב) כאשר תגזור התורה גלות על שמטת הארץ (ויקרא כו לד~לה), וכמו שאכתוב עוד בעזרת ה' (בויקרא כה ב). וכאשר השלים משפט המצוה הזאת בעבדים העברים, החל במשפט לא תרצח שהיא החמורה, ובכבוד האבות, ובלא תגנוב, וחזר למשפט מכה איש בלי שימות בה, ואחרי כן לרציחת העבד שהיא חמורה ממיתת הולדות, ואחרי כן לאברי הישראלים והעבדים, ואחרי כן לנזקי הבהמות במיתה. וכל הפרשיות בסדור ובכונה נכונה.

<u>אומר האבן עזרא</u> – התורה פתחה במצוה הזאת, שאין לך מצוה קשה יותר מאשר מצוה שבה אדם נמצא תחת עולו של מישהו אחר.

בא ה**מגלה עמוקות**, ואומר יסוד נפלא להבנת הענין;

אחת הסיבות שבגינה ירדנו למצרים, היתה מכירת יוסף. כך גם מובא במדרש {שמות רבה, פרשה ל, אות ז} - **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַרְבֵּה דִּינֵי מִצְוֹות יֵשׁ כָּאן (שמות כא, לז): כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׂה** וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה, **לְפִי שֶׁשּׁוֹר** הוא יוסף שנקרא צאן, שנאמר {תהילים פ, ב} נֹהֵג כַּצֹּאן יוֹסֵף **גְּנַבְנוּ וְעָשִׁינוּ עֵגֶל, לְפִיכָךְ חֲמִשָּׁה בָקָר שִׁלַּמְנוּ תַּחְתָּיו, שֶׁמֵּתוּ תַּחְתָּיו אֲבוֹתֵינוּ בַּמִּדְבָּר, (שמות כא, לז): וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה, אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה מְשֻׁעְבָּדִים בְּמִצְרַיִם.**

אם ככה, נוכל להבין טוב מאוד, מדוע כשהתורה מדברת על עבד, היא מזכירה איתו את המילה 'עברי' – מה שאין כן בשאר המצוות?

עפ"י מה שאמרנו, התשובה פשוטה מאוד – משום שהעבד העברי הראשון היה יוסף, שנאמר **{בראשית מא, יב} וְשָׁם אִתָּנוּ נַעַר עִבְרִי עֶבֶד לְשַׂר הַטַּבָּחִים**, ועוד **{שם לא, יד} רְאוּ הֵבִיא לָנוּ אִישׁ עִבְרִי לְצַחֵק בָּנוּ**. היות ורצה הקב"ה להזכיר לנו את העבד העברי הראשון שנמכר – הוא יוסף – לכן פותחת הפרשה בענין של עבד עברי.

אם כן, היות ויצאנו ממצרים – אמר קב"ה: "אני מזהיר אתכם, שכאשר יהיו עבדים תחת ידכם – תשחררו אותם ולא תחזיקו בהם, כי כל גלות מצרים היתה כתוצאה מזה שמכרתם את יוסף לעבד!"

<u>באים רבותינו, ואומרים יסוד נפלא</u>:

ביום הכיפורים, אנו אומרים בתפילה "**כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון**".

<u>אומר ה**משך חכמה**</u> {פרשת אחרי מות} - והנה אמרו במדרש משלי {שוחר טוב סימן א}: ר' אבין אומר, בכל דור עדיין חטא של מכירת יוסף קיים. ונמצא, דהכפרה על האומה בכללה לפני ולפנים עדיין שם רושם החטא ממכירת יוסף. ולכן לשון של שעיר המשתלח משקל שתי סלעים, רמז למה שאמרו בשבת פרק קמא {י, ב}: **אמר רב, לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מית שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים**. ולכן יתכן כי הכפרה היתה לפני ולפנים בבית הכפורת וההיכל, מקום של בנימין, משום שהוא לא היה בחטא של מכירת יוסף, ולכן לא היה בעזרה חלקו של יהודה[9]. וקרוב לזה מפורש בספרי ברכה {סוף פרק יב}: מפני מה זכה בנימין שתשרה שכינה בחלקו ? לפי שכל השבטים היו במכירתו של יוסף, ובנימין לא היה. אמר הקב"ה: אם אני אומר לאלו שיבנו בית הבחירה, כשהם

[9] לא היתה הכפרה על חטאים אלו בעזרה. דתניא, מה היה בחלקו של יהודה ? הר הבית הלשכות והעזרות. ומה היה בחלקו של בנימין ? אולם והיכל ובית קדשי הקדשים {יומא יב, א}.

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

מתפללים לפני איני מתמלא עליהם רחמים שלא היו מרחמים על אחיהם.

נמצא שאמרו "פוקד עון אבות על בנים" – כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם {סנהדרין כז, ב}. וכשישראל חוטאים בדברים שבין אדם למקום, אז פוקד עליהם **חטא העגל**. ואם ישראל חוטאים בדברים שבין אדם לחבירו – אז פוקד עליהם חטא **מכירת יוסף**. ומפני טעם זה לא נכנס בחושן, ששמות השבטים חקוקים על לבו לזיכרון לפני ה', והשבטים בעצמם הם הזיכרון {תוספות ראש השנה כו, א}. מפני שזה יהיה קטרוג, שהם בעצמם לא ריחמו על אחיהם, והיו מתנגדים ושונאים זה לזה, ולפני ולפנים עדיין חקוק חטאם בכל דור. ולכן להורות על כפרת החטא של **מכירת יוסף** היה כתונת מובחרת, וכמו שאמרו {זבחים פב, ב}: כתונת מכפרת על שפיכות דמים, שנאמר {בראשית לז, לא} "וישחטו שעיר עזים ויטבלו את הכתונת בדם".

וזה שאמרו "**כי אתה סלחן לישראל**" – היינו על כל החטאים שבין אדם למקום, שהרושם הוא משורש **העגל**, שנאמר {שמות לב, ד} "**אלה אלהיך ישראל**", ושם נאמר {במדבר יד, כ} "**סלחתי כדבריך**". "**ומחלן לשבטי ישורון**" – היא על חטאים שבין אדם לחבירו, ששורש שלהם הוא מחטא **מכירת יוסף**, שחטאו שבטי ישורון.

אם אלה הם פני הדברים, הייתי רוצה לשאול שאלה – מאיפה לקח המן את הרעיון, לתת עשרת אלפים ככר כסף ? ראיתם פעם פרסי שנותן 10,000 ₪ ??? 😊 - **{ג, ט} וַעֲשָׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר כֶּסֶף אֶשְׁקוֹל עַל יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה** – מה קרה ???

בא רבינו בחיי, ואומר – אני אגיד לך מאיפה הוא לקח את הרעיון;

כותב **רבינו בחיי** {פרשת פקודי} – כי מפני שידע המן חטא שבטי ישראל במכירת יוסף בעשרים כסף שהם חמשת שקלים, ועונש החטא ההוא לא נפקד עליהם עדיין, ע"כ חשב מחשבה לקנות כל ישראל לתת בשביל כל אחד מששים רבוא חמשת שקלים, כי חשב שיצליח בזה ויעלה בידו לגודל חטאם, וכענין שאמרו במדרש {מדרש תהלים י}: {בראשית לז, כה} "וישבו לאכל לחם", אמר להם הקב"ה אתם מכרתם את אחיכם מתוך משתה, חייכם שבניכם נמכרים בשושן מתוך משתה, שנאמר {אסתר ג, טו} והמלך והמן ישבו לשתות.

ולפי זה היה די שיתן בשבילם אלף ככר כסף, כי כן חשבון חמשה שקלים לכל אחד מששים רבוא שעולה אלף ככר לפי חשבון חצי שקל לכל אחד שהוא עולה למאת ככר[10].

אבל אפשר לומר שרצה לכלול בזה כוונה אחרת: שרצה ליתן מן האלפים עשרה, ועשה כן כנגד עשרת הדברות שהיה חושב לדחותם בעשרה שלו, זה שאמרו: {שם, ט} "ועשרת אלפים ככר כסף אשקול", לבטל בעשרה שלו זכות העשרה שנתנו מתוך האש והקול, וזהו לשון: אש"קול, והקב"ה ברחמיו הפליא לעשות עמו וגבר עלינו חסדו עד שאפילו קומץ שעורים שלנו דחה י' אלפים ככר כסף שלו, ונתהפך בביתו צליל שעורים {ירמיה כג, יט} "סערת ה' חמה", להחליש כחו הגדול למעלה ונהרגו עשרת בניו מלמטה.

עד כאן דברי רבינו בחיי.

אם כן, ידע המן הרשע שישנו חטא אחד בעם ישראל שעדיין עומד ולא בא לידי כפרה – חטא מכירת יוסף. מאיפה הוא ידע? אומרים חז"ל, שהמן היה בקיא עצום בכל מנהגי ישראל – הלכות ... מועדים ... ידע את היארצייטים של כל החכמים ... ואפילו ידע מתי לא אומרים תחנון 😊 - הוא ידע שבז' אדר נפטר משה רבינו !

<u>נשאלת השאלה</u> - מאיפה הוא ידע את כל זה, הרי גבאי בבית כנסת הוא לא היה? 😊

<u>אומרים חז"ל</u> – המן היה עבדו של מרדכי, וממנו הוא שאב את כל הידע !

פעם אחת, זיכה אותי הקב"ה בדרך אגב, להבין את היסוד הזה:

לפני 13 שנים, ביקש ממני חבר להחליף אותו במסירת שיעור בבית אבות. בבית האבות הזה - 98% מהאנשים

---

[10] לפי החשבון שמביא רבינו בחיי בתחילת דבריו - **וכסף פקודי העדה מאת ככר**. כסף של מחצית השקל לכל אחד מששים רבוא ישראל עלה למאת ככר, שהרי שש מאות אלף חצי שקלים הם שלש מאות אלף שקלים שלמים ולפי שישראל נמנו במדבר סיני ועלו "שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים", ע"כ כשהיה בידם "מאת ככר" חצאי שקלים נשארו שלשת אלפים וחמש מאות וחמשים שהם אלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקלים שלמים ששכח משה. וכתב רש"י בפירושו: הככר ששים מנה, ומנה של קדש היה כפול, הרי הככר מאה ועשרים מנה, והמנה כ"ה סלעים, הרי ככר של קדש שלשת אלפים שקלים, ומאת ככרים הם שלש מאות אלף שקלים, שהרי שש מאות אלפים חצאי שקלים הרי הם ג' מאות אלף שלמים, והיתרים שהיו שלשת אלפים תק"ן חצאי שקלים הם אלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקלים שלמים, ע"כ.

ומעתה כיון שחצאי שקל לכל אחד מששים רבוא עלה מאת ככר, שקל שלם לכל אחד עולה מאתים ככר, מכאן ואילך צא וחשוב בשקלי המן שהיו {אסתר ג, ט} "עשרת אלפים ככר כסף" שנתכוון לתת בשביל כל אחד מששים רבוא ישראל הערך הגדול שבתורה שהוא חמשים שקל כענין שכתוב בפרשת ערכין, וכשתחשוב חמשים שקל לכל אחד מששים רבוא חמשים פעמים מאתים ככר הם מאה פעמים מאה, ומאה פעמים מאה הם עשרת אלפים ככר.

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

סיעודיים רח"ל. אמר לי החבר: "אתה לא צריך להכין שיעור, תקרא להם מהספר, אף אחד לא שואל שאלות"

אמרתי לו:" ואם מישהו בכל זאת ישאל שאלה ?!"

"אם ישאל שאלה, מיד יסלקו אותו משם. סימן שהוא התאושש" 😊

בקיצור, העברתי שיעור שם במשך שבועיים. היו מביאים אותם על כסא גלגלים, מניחים להם תפילין והיו שומעים את השיעור.

בסוף הבית מדרש, היו יושבים הפיליפינים שהיו מטפלים באותם זקנים.

לקראת סוף השיעור, אמרתי דבר הלכה בהלכות שבת, אמרתי: **רִבִּי חֲנַנְיָא בֶן־עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר**... קדיש ... וזהו... באתי ללכת, פתאום ניגש אלי אחד הפיליפינים: "תגיד, אתה אשכנזי נכון?!" 😊

"מאיפה הגעת תגיד לי ?! מה הכנסת עכשיו אשכנזי לכאן ?!"

"לא ... כי אמרת שצריך לעשות את זה בכלי שני, וזה רק לפי שיטת האשכנזים !"

שאלתי אותו: "כבודו הרב של הפיליפינים?! מאיפה הבקיאות הזאת???" 😊

אמר לי הפיליפיני: " אתה רואה את היהודי שם בסוף?! הוא היה הרב של בת –ים , אני מטפל בו כבר 15 שנה. עברנו לבית האבות רק לפני 3 שנים, מאז שהוא השתתק לגמרי. אבל פעם הייתי לוקח אותו לבית כנסת, הוא היה מעביר שיעורים וכו' . בשבת היו באים אליו הביתה, ושואלים בהלכות שבת, והוא היה שואל אותם "אתה אשכנזי?! אז תעשה בכלי שני ... ספרדי?! כלי ראשון. ממנו למדתי את כל ההלכות"

סיימתי לדבר עם "הרב של הפיליפינים" ויצאתי החוצה ...

בדרך, אמרתי לעצמי: "עכשיו אני מבין מאיפה ידע המן את כל הדינים וההלכות של היהודים – הוא היה המשב"ק של מרדכי!" 😊

אם ידע המן את כל המנהגים וההלכות של היהודים, לכן הוא בא לאחשורוש ואמר לו: "תשמע, {אסתר ג, ח} **יֶשְׁנוֹ עַם אֶחָד מְפֻזָּר וּמְפֹרָד בֵּין הָעַמִּים בְּכֹל מְדִינוֹת מַלְכוּתֶךָ וְדָתֵיהֶם שֹׁנוֹת מִכָּל עָם וְאֶת דָּתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עֹשִׂים וְלַמֶּלֶךְ אֵין שָׁוֶה לְהַנִּיחָם: {ט} אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכָּתֵב לְאַבְּדָם וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר כֶּסֶף אֶשְׁקוֹל עַל יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה לְהָבִיא אֶל גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ"**

אומרים חז"ל {ילקוט שמעוני, אסתר, רמז תתרנ"ד} – **ולמלך אין שוה להניחם**. דאכלו ושתו ורוו ונפקו ומבזו למלכא. דבר אחר, ולמלך אין שוה להניחם שאפילו זבוב נופל לתוך כוסו של כל אחד מהם זורקו ושותה היין, ואם אדוני המלך נוגע בכוסו של אחד מהם חובטו בקרקע.[11]

אומר ה**חתם סופר**{דרשות חתם סופר דף קכ"ט}, וכך כותב גם ה**יערות דבש**{ ח"ב דרוש ט"ו} – אמר המן, אשקול **עֶשֶׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר כֶּסֶף** כדי לחלק אותם לעניי ישראל. למה ?

"אם נבוכדנצר ניצל מכל הצרות בזכות הצדקה, זאת אומרת שיש לצדקה כח להגן על האדם, גם לאדם שהחריב את בית המקדש כמו נבוכדנצר! לכן אם אתן צדקה לעניי ישראל, הקב"ה ישמע לי, ואז אצליח להוציא את גזירתי עליהם ולהשמידם !"

יוצא, שכל **עֶשֶׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר כֶּסֶף** שרצה המן לשקול, היה כדי להשמיד את עם ישראל !

רוצים לדעת, עד כמה חג הפורים נועד לכפר על חטא מכירת יוסף ? בואו נראה פס' במגילת אסתר, שמחבר אותנו לתחילת פרשת משפטים:

אומרת אסתר לאחשורוש, במשתה היין השני: {ז, ד} **וְאִלּוּ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת נִמְכַּרְנוּ הֶחֱרַשְׁתִּי** ...

נשאלת השאלה – למה היא מסכימה שנהיה לעבדים ולשפחות??? האם היה קל בעיניה שלהיות עבד זה דבר פשוט - הרי אומרת הגמרא {מסכת ב"ב ח, ב} - **שבי קשה מכולם דכולהו איתנהו ביה** שכל הצרות מצויות בתוך השבי ?!

אומרים רבותינו יסוד נפלא:

בדורו של מרדכי, עלה מחדש הקטרוג על חטא מכירת יוסף - ע"י המן, ששקל **עֶשֶׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר כֶּסֶף**. והקב"ה נענה לו.

אומר המדרש {אסתר רבה, פרשה ז, אות כה} – **וְהַמֶּלֶךְ וְהָמָן יָשְׁבוּ לִשְׁתּוֹת וְהָעִיר שׁוּשָׁן נָבוֹכָה (אסתר ג, טו), אָמַר רַבִּי חָנִין מַאן דְּאָמַר רַחֲמָנָא וַתָּרָן הוּא יִתְוַתְּרוּן מֵעוֹהִי** מי שאומר שהקב"ה מוותר, יחתכו לו את המעיים. **אֶבֶל מַאֲרִיךְ רוּחֵיהּ וְגָבֵי דִּידֵיהּ** הקב"ה מאריך אף, יש לו זמן, הוא יכל למשוך את הדבר מאות שנים, אבל אין דבר כזה שעבירה נשארת בחלל האוויר. **אָמַר לָהֶם** הקב"ה **לַשָּׁבָטִים אַתֶּם מְכַרְתֶּם אֶת אֲחִיכֶם מִתּוֹךְ מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה, כָּךְ אֲנִי אֶעֱשֶׂה לָכֶם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב: וְהַמֶּלֶךְ וְהָמָן יָשְׁבוּ לִשְׁתּוֹת** .

[11] **'ברוך שאמר'**: אמר הָמָן לְאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: "תדע לך, המצב שלך יותר גרוע מזבוב", "למה ?", "כי היהודים, כאשר נופל להם זבוב לתוך הכוס, הם לוקחים כפית, מוציאים את הזבוב וממשיכים לשתות. אבל אם אתה תיגע בכוס, הם ישפכו את הכוס כולה!"

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

הזמן שחלף מ- "**וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכָל לֶחֶם**" עד "**וְהַמֶּלֶךְ וְהָמָן יָשְׁבוּ לִשְׁתּוֹת**" - כמעט 800 שנה הפער ביניהם. 800 שנה, הקב"ה מאריך אף , אבל הכל בא לידי פירעון .

כאשר הציגו האחים את כתונת הפסים של יוסף, לפני יעקב אבינו – מה עשה יעקב?! **{בראשית לז, לד} וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שִׂמְלֹתָיו וַיָּשֶׂם שַׂק בְּמָתְנָיו**. אמר הקב"ה: "חכו חכו, אתם עוד תשלמו במידה כנגד מידה" – איפה ? כאשר נמצא הגביע באמתחת בנימין, נאמר **{מד, יג} וַיִּקְרְעוּ שִׂמְלֹתָם** - יוצא, שבנימין גרם להם לקרוע את הבגדים – אמר לו הקב"ה: "אתה גרמת להם לקרוע ? חייך שגם אתה תקרע את הבגדים!" – איפה ? כאשר מרדכי שומע את גזירת המן, נאמר **{אסתר ד, א} וַיִּקְרַע מָרְדֳּכַי אֶת בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שַׂק וָאֵפֶר** – שהיה מרדכי שייך לשבט בנימין, ולכן הוא שילם את המחיר!

ועוד, מי שהטמין את הגביע באמתחת בנימין, היה מנשה – גם הנחלה שלו נקרעה – חצי שבט מן העבר האחד, וחצי שבט מן העבר השני.

דבר נוסף, כאשר ישבו כולם לסעודה עם יוסף, אומרת התורה **{בראשית מה, כב} לְכֻלָּם נָתַן לָאִישׁ חֲלִפוֹת שְׂמָלֹת וּלְבִנְיָמִן נָתַן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְחָמֵשׁ חֲלִפֹת שְׂמָלֹת**.

<u>אומרת הגמרא {מסכת מגילה טז א-ב}</u> - **{בראשית מה-כב} לכלם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימן נתן חמש חליפות**. שואלת הגמרא: **אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק** עצמו, יוסף, שנמכר לעבד מחמת קנאת אחיו, **יכשל בו**? **דאמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: בשביל משקל שני סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף משאר אחיו נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. אמר רבי בנימן בר יפת: רמז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות שנאמר ומרדכי יצא בלבוש מלכות תכלת וגו'**.

<u>נשאלת השאלה</u> – מה כ"כ דחוף לומר לו את זה עכשיו ?!

<u>אומרים המפרשים</u> – רמז יוסף לבנימין: כרגע אנחנו יושבים יחד. אבל אותו פילוג שהתחיל בגלל שני סלעים מלת, יחזור פעם נוספת בימי מרדכי ואסתר, כאשר ישקול המן עשרת אלפים ככר כסף.

ממילא נוכל להבין, שכל היסוד של פורים, בא לתקן את חטא מכירת יוסף.

אמרה אסתר לאחשורוש - {ז, ד} **וְאִלּוּ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת נִמְכַּרְנוּ הֶחֱרַשְׁתִּי** – למה החרשתי ?! כי זה מגיע לנו, כי מכרנו את יוסף לעבד! אבל אם רוצים להשמיד ולאבד אותנו – זה לא מגיע לנו, כי לא רצינו להרוג אותו !

אם אלה הם פני הדברים, נוכל להבין כעת את היסוד הנפלא:

<u>אומרת הגמרא {מסכת מגילה יג, ב}</u> - **אמר ריש לקיש: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו** – לכן אנחנו נותנים מחצית השקל, כדי לכפר על חטא מכירת יוסף.

<u>נשאלת השאלה</u> – מה הקשר בין מחצית השקל למכירת יוסף ?

<u>אומר האלשיך הקדוש</u> – זה בא להגיד לאדם: "כל זמן שאתה לא מחובר לאחיך היהודי, אתה נחשב רק למחצית.

עד כאן לשיטה, שנותנים מחצית השקל כדי לכפר על חטא מכירת יוסף. אבל מה לעשות שהמדרש מביא עוד כמה דעות – ביניהם: **מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, עַל שֶׁחָטְאוּ בְּשֵׁשׁ שָׁעוֹת בַּחֲצִי הַיּוֹם** – לכפר על חטא העגל.

<u>נשאלת השאלה</u> – איך קשור כאן חטא העגל לפורים ?!

אומר הספר **ים דרך** {על ההפטרות} רעיון נפלא – אלמלא חטא מכירת יוסף, גם לא היה חטא העגל !

בואו נבאר את הדברים;

<u>מספר המדרש {תנחומא, פרשת בשלח, אות ב}</u> - **וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף (שמות יג, יט). מִנַּיִן יוֹדֵעַ מֹשֶׁה הֵיכָן יוֹסֵף קָבוּר? אָמְרוּ: סָרַח בַּת אָשֵׁר נִשְׁתַּיְּרָה מֵאוֹתוֹ הַדּוֹר, הִיא הוֹדִיעָה אֶת מֹשֶׁה הֵיכָן יוֹסֵף קָבוּר. עָמְדוּ מִצְרִים וְעָשׂוּ לוֹ אָרוֹן שֶׁל מַתֶּכֶת וְשִׁקָּעוּהוּ בַּנִּילוֹס. בָּא מֹשֶׁה וְעָמַד עַל נִילוֹס. נָטַל צְרוֹר וְחָקַק בּוֹ עֲלֵה שׁוֹר, וְצוֹוֵחַ וְאוֹמֵר: יוֹסֵף, יוֹסֵף, הִגִּיעָה שָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹאֵל אֶת בָּנָיו, וְהַשְׁכִּינָה מְעַכֶּבֶת לְךָ, וְיִשְׂרָאֵל וְעַנְנֵי כָּבוֹד מְעַכְּבִין לָךְ. אִם אַתָּה מְגַלֶּה אֶת עַצְמְךָ, מוּטָב. וְאִם לָאו, הֲרֵי אָנוּ נְקִיִּים מִשְּׁבוּעָתֶךָ. מִיָּד צָף וְעָלָה אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף.**

מספרים חז"ל, שעם משה היה ילד שקראו לו מיכה – אותו אחד שהוציא מאמת הבנין. לאחר שלקח משה את ארונו של יוסף, לקח מיכה את ה- '**עֲלֵה שׁוֹר**' והכניס לכיס.

<u>מספר המדרש {תנחומא, פרשת כי תשא, אות יט}</u> - **וַיַּרְא הָעָם כִּי בֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה (שמות לב, א). בָּא שֵׁשׁ שָׁעוֹת. נִתְכַּנְּסוּ אַרְבָּעִים אֶלֶף שֶׁעָלוּ עִם יִשְׂרָאֵל וּשְׁנֵי חֲרָטֵמֵי מִצְרַיִם עִמָּהֶם, וּשְׁמוֹתָם יונוס וְיוֹמְבְּרוֹס, שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין לִפְנֵי פַּרְעֹה כָּל אוֹתָם כְּשָׁפִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: וַיַּעֲשׂוּ גַּם הֵם חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם בְּלַהֲטֵיהֶם (שמות ז, יא). וְנִקְהֲלוּ כֻּלָּם עַל אַהֲרֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּקָּהֵל הָעָם עַל אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ וְגוֹ', שֶׁמֹּשֶׁה שׁוּב אֵינוֹ יוֹרֵד כְּבָר. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם יוֹם אַרְבָּעִים הָיָה בְּשֵׁשׁ שָׁעוֹת בַּיּוֹם. אָמְרוּ לָהֶם אַהֲרֹן וְחוּר: עַכְשָׁו יוֹרֵד מִן הָהָר, לֹא הִשְׁגִּיחוּ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: שֶׁעָמַד שָׁטָן וְהֶרְאָה לָהֶם דְּמוּת מִטָּתוֹ מִן הָהָר, מִמַּה שֶּׁאָמְרוּ: כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ. מִיָּד עָמַד חוּר וְגָעַר בָּהֶם. עָמְדוּ עָלָיו וַהֲרָגוּהוּ. כְּשֶׁרָאָה אַהֲרֹן כָּךְ, נִתְיָרֵא וְהִתְחִיל**

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

ברוך שאמר
משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

מַעֲסִיקָן בִּדְבָרִים, וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ: קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים. וְהַכֹּל גָּלוּי לְפָנֵי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם מַה הֵם מְבַקְּשִׁים. אָמַר לָהֶם אַהֲרֹן: פָּרְקוּ נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם. אָמַר אַהֲרֹן לָהֶם דָּבָר קָשֶׁה, שֶׁהַנָּשִׁים מִתְעַכְּבוֹת בּוֹ, שֶׁהֵם רָאוּ כָּל הַנִּסִּים וְהַגְּבוּרוֹת שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם וּבַיָּם וּבְסִינַי. הָלְכוּ אֵצֶל הַנָּשִׁים. עָמְדוּ עֲלֵיהֶם וְאָמְרוּ: חַס וְשָׁלוֹם שֶׁנִּכְפֹּר בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁעָשָׂה לָנוּ כָּל הַנִּסִּים וּגְבוּרוֹת הָאֵלּוּ וְנַעֲשֶׂה עֲבוֹדָה זָרָה. כֵּיוָן שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ לָהֶם, מַה כְּתִיב שָׁם: וַיִּתְפָּרְקוּ כָּל הָעָם אֶת נִזְמֵי הַזָּהָב. אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיהֶם לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: כְּשֶׁהֵבִיאוּ הַנָּזְמִים, תָּלָה אַהֲרֹן עֵינָיו לַשָּׁמַיִם וְאָמַר: אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי הַיּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם (תהלים קכג, א), אַתָּה יוֹדֵעַ אֶת כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת, שֶׁבְּעַל כָּרְחִי אֲנִי עוֹשֶׂה. הִשְׁלִיךְ לָאֵשׁ וּבָאוּ הַחַרְטֻמִּים וְעָשׂוּ בְּחַרְטֻמֵּיהֶם. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: שֶׁמִּיכָּה הָיָה שֶׁנִּתְמַכְמֵךְ בַּבִּנְיָן, מַה שֶּׁהֵצִיל מֹשֶׁה מִן הַלְּבֵנִים. נָטַל הַלּוּחַ שֶׁכָּתַב עָלָיו מֹשֶׁה, עֲלֵה שׁוֹר, כְּשֶׁהֶעֱלָה אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף. הִשְׁלִיכוֹ לְתוֹךְ הַכּוּר בֵּין הַנָּזְמִים, וְיָצָא הָעֵגֶל גּוֹעֶה כְּשֶׁהוּא מְקַרְטֵעַ. הִתְחִילוּ אוֹמְרִים: אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל.

אם ככה יוצא, שאילולא יוסף היה קבור במצרים, מיכה לא היה לוקח את ה- **'עֲלֵה שׁוֹר'** ולא היה יוצא עגל! ולמה יוסף היה קבור במצרים ??? כיון שגנבו אותו !

אמר יוסף: **{בראשית מ, טו} כִּי גֻנֹּב גֻּנַּבְתִּי מֵאֶרֶץ הָעִבְרִים.**

אם ככה, כל ענין מכירת יוסף החלה בגניבה. וכל זמן שלא משלמים את התשלום עבור הגניבה, אי אפשר להשתחרר מהעבדות.

אמר יוסף לאחיו – "אני משביע אתכם, שתקברו אותי בשכם – למה ??? כי משכם גנבתם אותי, ולשכם תחזירו אותי!" – אתם צריכים להחזיר את הגניבה !

<u>אומר לנו ה**מגלה עמוקות**</u> – כל הסיבה שהיינו עבדים במצרים, כי מכרנו את יוסף לעבד ! ולכן עבד תמיד יקרא 'עבד עברי' – גם לאחר מתן תורה, כדי להזכיר לנו את מכירת יוסף !

לכן מזהיר אותנו הקב"ה – אם לא תשחררו עבדים – תחזרו לגלות !

למה לחזור לגלות ??? כי כל הסיבה שירדתם לגלות, כי מכרתם את יוסף לעבד !

יוצא אם כן, שגם למאן דאמר שמחצית השקל כנגד חטא העגל, וגם למאן דאמר כנגד מכירת יוסף – שניהם אותו שורש, כי אלמלא היו מוכרים את יוסף גם לא היה חטא העגל !

<u>עפ"י זה נבין, למה יום הכיפורים ויום הפורים הם שני ימים קדושים מאוד</u>:

לבני אשכנז, בפיוטי יום הכיפורים, יש קטע שאנחנו אומרים אותו בהתרגשות גדולה, בתפילת המוסף : "היום הזה, הוא יום שאין בו לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא יום של סיבת אהבה ורעות" - למה ?

<u>אומרים חז"ל {**תנא דבי אליהו,** פרק כב}</u>– רבי נהוראי אומר: מפני מה נתנה קורת רוח בעשרת הימים מראש השנה ועד יום הכיפורים ? כנגד עשרה נסיונות שנתנסה אברהם אבינו ונמצא שלם בכולן, לפיכך נתן הקב"ה לישראל עשרת הימים שבין ראש שנה ליום הכיפורים וכנגד עשרת הדברות שקבלו ישראל בסיני, שאם יעשה תשובה שלימה בעשרת הימים מראש השנה עד יוה"כ שיקבלם בתשובה שלימה לפניו, לכך נאמר לכו נא ונוכחה יאמר ה' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו.

לכן שני ימי ראש השנה, הם כנגד "אנכי" ו"לא יהיה לך" – ממליכים את הקב"ה למלך, ובכך "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני".

היום העשירי, הוא כנגד "לא תחמוד" – קינאה - אתה מקנא במה שיש לשני - ביום הכיפורים אין לך במה לקנא באף אחד. כולם הולכים עם אותם נעלי בית, לכולם כואבת הקיבה, לכולם יש כאבי ראש, כולם נמצאים באותו בית כנסת , כולם הולכים עם לבן, כולם יושבים על אותם כיסאות - אין שום קינאה ! זהו יום שאין בו שום חמדה !

אותם הדברים שישנם ביום הכיפורים מתוך תענית – ישנם גם ביום הפורים מתוך משתה ושמחה – שולחים משלוחי מנות איש לרעהו, ונותנים מתנות לאביונים – כנגד מה שרצה המן לשקול מתנות לאביונים כדי לעורר את חטא מכירת יוסף וחטא העגל !

אם כן, חיברנו בס"ד את כל הקצוות – פרשת משפטים עם פרשת שקלים ועם ראש חודש אדר. פותחת הפרשה במצות עבד עברי – כי זה השורש של מכירת יוסף. מחצית השקל באה לתיקון חטא מכירת יוסף ולתיקון תאוות הממון.

ממילא, ככל שנתרחק מחמדת הממון, כך יזכנו הקב"ה לתת את השקלים לבית המקדש שיבנה במהרה בימינו אמן ואמן !!!

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

פרשת משפטים – שוויון בנטל – שנת תשפ"ב.

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת משפטים, שבעצם מהווה המשך למעמד הר סיני.

פותחת הפרשה: {כא, א} **וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם**.

<u>אומר רש"י</u> – **ואלה המשפטים.** כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני, אף אלו מסיני.

באים המפרשים ומנסים להבין, והרי כל התורה כולה מסיני, אז מה החידוש הגדול שרוצה לומר כאן רש"י – "מה הראשונים מסיני, אף אלו מסיני"?

אומר הרא"ם, שגם פרשת משפטים נאמרה באותה צורה שנאמרו עשרת הדיברות; באותם קולות וברקים וענן כבד על ההר, ניתנה גם פרשת משפטים. ולכן נאמר "**וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים**" – ו' מוסיף על הראשונים, מה אלה בקולות וברקים אף אלו בקולות וברקים; ולמה זה נעשה בצורה כזאת? משום שפרשת משפטים עוסקת במ"ב מצוות מתוך נ"ג מצוות שישנן בפרשה, בענין של 'בין אדם לחברו' ודרך בני האדם לזלזל במצוות מהסוג הנ"ל. לכן על מנת שלא נבוא לזלזל בהן, בא הקב"ה ורצה להחדיר בנו אותו מורא ופחד שיש לנו בקיום מצוות של 'בין אדם למקום' למצוות של 'בין אדם לחברו', וממילא היתה צריכה פרשת משפטים להינתן כפי שניתנו עשרת הדיברות![12]

בא המהר"ל ודוחה את דבריו – ולמה?

<u>כותב **המהר"ל** {גור אריה, משפטים}</u> – וכל פירוש זה אינו נכון שהרי אמר מה הראשונים מסיני אף אלו כו' ולא אמר מה י' דברות מסיני ... ועוד הרי כתיב 'את עשרת הדברים דבר ה' אל קהלכם וגו' ולא יותר, ונראה לומר דכך פירושו דודאי אע"ג שכל המצות נאמרו מסיני יש מצות שהם עיקר יותר מסיני לפי שהם מצות חשובות וירד הקב"ה בשבילם על הר סיני לאותם דוקא נאמרו בסיני כאשר הם כתובים וכל שאר המצות נאמרו עמהם מסיני וזה בשביל כי תורת ה' תמימה אין מצותיה מחולקת ולפיכך נאמרו כולם מהר סיני ומ"מ יש חלוק בין המצות כי י' דברות נאמרו מסיני בשביל עצמם, ואלו שאר המצות נאמרו מסיני מפני שהש"י נתן התורה בשלימות בסיני ...

בא האזנים לתורה ואומר שני תירוצים;

<u>כותב ה**אזנים לתורה**</u> – **ואלה המשפטים**. מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני. רש"י. לפ"ז צריך היה להתחיל ב'ואלה' כל פרשה ופרשה, להודיע שכולן מסיני נאמרו?! וי"ל שדינין איצטריכא ליה, שהרי גם בני נח מצווין על הדינין[13], אבל רק באופן כללי, היינו שעליהם להושיב דיינים לשפוט בין איש לרעהו ע"פ משפטי ונימוסי המדינה, שזקניה ושריה מחוקקים להם, ודי להם בזה, ובלבד שלא יהיה חמס וריב במדינה. ולפיכך היה אולי עולה על הדעת שגם משפטי ישראל תקנו להם משה עם זקני העם, לפיכך הקדים למשפטים 'ואלה', לאמר לך, שכל המשפטים האלה לכל פרטיהם (כמה משלם תם וכמה מועד) – משפטי ה' המה, שנתנו מסיני לעם ישראל. וכן נאמר: "מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי" – שאף שצוה אותם על הדינים בכלל, אבל – "ומשפטים בל ידעום" (תהלים קמ"ז).

ואלה המשפטים. לעיל כתיב: "מזבח אדמה תעשה לי ... ואם מזבח אבנים", ובפרשה הבאה: "ויקחו לי תרומה ... זהב וכסף ונחשת", ולמה הפסיק באמצע בנין בית ה' במשפטים? – מפני שהקב"ה שונא גזל בעולה, ולפיכך אחרי שהזכיר מזבח של אדמה ואבנים המצויים לאדם בכ"מ, ואין להם כמעט ערך ושווי, טרם שצוה על תרומת זהב וכסף, הזהיר את בנ"י על המשפטים, שכ"א ואחד ידקדק בכספו וזהבו אם 'כשרים' המה ע"פ דין התורה, ורק אז יתן מהם לבנין בית ה'.

הייתי רוצה לעמוד היום על שני פסוקים שנמצאים בסוף הפרשה;

לאחר שמסיימת התורה את פרשת משפטים, עוסקת התורה בסיום מעמד הר סיני; פרק כ"ד מתחלק לב' חלקים: קטע א' לפני מעמד הר סיני, וקטע ב' אחרי מעמד הר סיני.

---

[12] **ברוך שאמר**: אלו דברי רש"י מפורשים במסכת תענית {כא, ב} – **אל מול ההר ההוא**. בלוחות הראשונות כתיב לא נסתלקה שכינה עד לוחות האחרונות שניתנו ביום הכפורים וגם כל ימות החורף שעסקו במלאכת המשכן שהתה שכינה בהר ומשם ניתנו כל המצות בקולי קולות ולפידים ביום קבלת עשרת הדברות ...

[13] **ברוך שאמר**: שבני נח נצטוו על ז' מצוות: ע"ז, ג"ע, שפ"ד, אבר מן החי, ברכת ה', גזל, דינין; כותב ה**רמב"ן** בפרשת וישלח, לכן דנו שמעון ולוי את תושבי שכם במיתה היות והם נצטוו על גזלה – ושכם בן חמור גזל את דינה מבית אביה. והיות ותושבי שכם נצטוו לדון אותו על המעשה ולא דנו, לכן הם נתחייבו במיתה.

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

אומרת התורה: {כד, א} **וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֶל ה' אַתָּה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מֵרָחֹק** ... – כל זה לפני מעמד הר סיני; {ט} **וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל**: {י} **וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר**: {יא} **וְאֶל אֲצִילֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ**;

<u>אומר רש"י</u> – **ויחזו את האלהים**[14]. היו מסתכלין בו בלב גס מתוך אכילה ושתיה, כך מדרש תנחומא.

הפס' הבא מדבר על מה שקרה לאחר מעמד הר סיני – {שם יב} **וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וֶהְיֵה שָׁם וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת לֻחֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם**[15];

<u>אומר רש"י</u> – **את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורתם.** כל שש מאות ושלש עשרה מצות בכלל עשרת הדברות הן, ורבנו סעדיה פרש באזהרות שיסד לכל דבור ודבור מצוות התלויות בו.

{שם יג} **וַיָּקָם מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ מְשָׁרְתוֹ וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל הַר הָאֱלֹהִים**: {יד} **וְאֶל הַזְּקֵנִים אָמַר שְׁבוּ לָנוּ בָזֶה עַד אֲשֶׁר נָשׁוּב אֲלֵיכֶם וְהִנֵּה אַהֲרֹן וְחוּר עִמָּכֶם מִי בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם**;

<u>אומר רש"י</u> – **ויקם משה ויהושע משרתו.** לא ידעתי מה טיבו של יהושע כאן[16]. ואומר אני, שהיה התלמיד מלוה לרב עד מקום הגבלת תחומי ההר, שאינו רשאי לילך משם והלאה, ומשם ויעל משה לבדו אל הר האלהים, ויהושע נטה שם אהלו ונתעכב שם כל ארבעים יום, שכן מצינו, כשירד משה (לקמן לב יז) וישמע יהושע את קול העם ברעה, למדנו שלא היה יהושע עמהם: **ואל הזקנים אמר.** בצאתו מן המחנה: **שבו לנו בזה.** והתעכבו כאן עם שאר העם במחנה להיות נכונים לשפוט לכל איש ריבו.

לכאורה, למה יהושע היה צריך להישאר למרגלות ההר ארבעים יום?! – אם כדברי רש"י, כדי ללוות אותו – תסיים ללוות אותו ותחזור בחזרה למחנה?!

דבר נוסף, האם יהושע בן נון היה חלק מהשבעים זקנים, או שהוא היה חלק נפרד מהם[17]?

<u>כותב הטור</u> – **ואל משה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל.** תימא לי, למה לא עלו אלעזר ואיתמר, שהרי גדולה מעלתם ממעלת הזקנים, כדאיתא בסדר משנה {עירובין נד, ב} יצא אהרן, ושנה להם אלעזר ואיתמר פרקם, שהיו גדולים בחכמה מהזקנים, והיו ראוים לגדולה יותר מהם?

ונראה לי משום שהקב"ה לו נתכנו עלילות, וידע שבעלילה זו נתחייבו, כדאמרינן {תנחומא בהעלותך טז} שמכאן נתחייבו שריפה, אלא שלא רצה הקב"ה לערבב שמחת התורה, והמתין לנדב ואביהו עד יום שמיני של מלואים, ולזקנים עד תבערה, ואילו מתו אלעזר ואיתמר היה נכרת כל זרע אהרן, ולא רצה הקב"ה שיכרת זרע כהונה הקדושה (מושב זקנים בשם הרא"ש).

א"כ למדנו מכאן, שהזקנים התחייבו מיתה. אם אנחנו שיהושע הוא מכלל הזקנים, ממילא הוא היה צריך למות. אבל ברוך ה' הוא נשאר חי ולא מת, וזכה להכניס את בני ישראל לארץ ישראל והנחיל להם את הארץ!

ואם תביאו לי ראיה מדברי המשנה באבות {פ"א מ"א} – **מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ, וִיהוֹשֻׁעַ לִזְקֵנִים** וכו' – זו לא ראיה, כי אותם הזקנים כאן, אלו זקנים שבאו אחרי אותם הזקנים שיצאו ממצרים. כי כולם מתו ב'מתאוננים', והקב"ה בפרשת בהעלותך מבקש ממשה רבינו {במדבר יא, טז} **אֶסְפָה לִי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו** וכו'.

א"כ לכאורה, אין קשר בין יהושע לזקנים. אבל מה לעשות שגם ה**רמב"ן** וגם **רבינו בחיי** אומרים במפורש, שיהושע בן נון היה משבעים זקנים;

<u>אומר ה**רמב"ן**</u> {ד"ה ויקם משה ויהושע משרתו} – ועל דעתי היה יהושע מכלל שבעים הזקנים, כי אין בישראל שבעים זקנים ראויים לקרבה אל האלהים יותר ממנו, וכאשר פירש משה מהם היה מלוה את רבו עד הגבול. ואל תקשה עלי ממאמר רבותינו בענש הזקנים האלו בתבערה (תנחומא בהעלותך טז), כי יאמרו כן על כלן חוץ מיהושע, לפי שהיה ראוי למראות אלהים ולכל נבואה.

<u>כותב ה**נצי"ב** {העמק דבר, משפטים}</u> – **ויהושע משרתו**. לא עשה כן בכל עליות עד כה, ובלי ספק היה כאן ע"פ ה' בקבלה, ולא היה משה עושה מדעתו אם לא ע"פ ה' ולכוונה מיוחדת...

א"כ עלינו להבין, מה מונח בלקיחה של משה את יהושע איתו עד מקום הגבלת תחומי ההר, ובהמתנה שהמתין לו ארבעים יום.

<u>לאחר המקבץ הזה, הייתי רוצה להוכיח פס' א' בפרשה</u>:

אומרת התורה: {כד, יד} **וְאֶל הַזְּקֵנִים אָמַר שְׁבוּ לָנוּ בָזֶה עַד אֲשֶׁר נָשׁוּב אֲלֵיכֶם** וגו';

אם כתוב "**נָשׁוּב**" בלשון רבים, משמע שאמר משה לזקנים: "אל תדאגו, אנחנו נחזור ביחד!"

ע"פ מה שאמרנו מובן, שיהושע לא היה הולך עם משה ללא ציווי מהקב"ה, ומשה גם לא היה לוקח אותו עמו ללא

---

[14] **ברוך שאמר**: והקב"ה לא העניש אותם באותו הזמן. לנדב ואביהוא הוא המתין עד ר"ח ניסן שבו נחנך המשכן, והשבעים זקנים נענשו ב'מתאוננים'.

[15] **ברוך שאמר**: על אותם הלוחות היו כתובים י' הדיברות במלואם (ולא כדוגמת מה שכתוב על הפרוכת בבתי הכנסת); ה**מבי"ט** בספרו **בית אלהים** אומר, שבצד שבו נכתבו הדיברות של בין אדם למקום היו 533 אותיות, ובצד השני של בין אדם לחבירו היו 87 אותיות. ממילא האותיות שבצד של בין אדם לחברו היו גדולות יותר.

[16] **ברוך שאמר**: לכאורה, בשביל מה הגיע יהושע – הרי הוא בין כה לא עולה להר, אז למה הוא לא נשאר עם הזקנים במחנה?!

[17] **ברוך שאמר**: עד לפני שקראתי את ה**רמב"ן** בפרשת השבוע, הייתי בטוח במאת האחוזים שליהושע אין שום קשר לשבעים הזקנים – ולמה? כי כל שבעים הזקנים מתו ב'מתאוננים'.

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

ציווי של הקב"ה[18] - והשאלה שנשאלת היא, למה היה משה צריך לקחת איתו את יהושע? ואם צריך לקחת איתו מישהו, למה דוקא את יהושע ולא את אהרן?

הראיה שהקב"ה היה מעוניין שדוקא יהושע ילך עם משה, היא מדברי גמרא במסכת יומא;

אומרת הגמרא {מסכת יומא עה, ב – עו, א} – **תנו רבנן: {תהילים עח-כה} לחם אבירים אכל איש, לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו** שמלאכי השרת אוכלים מן, והם המכונים בפסוק זה 'אבירים', כלומר: חזקים, **דברי ר' עקיבא. וכשנאמרו דברים** אלו של ר' עקיבא **לפני רבי ישמעאל אמר להם: צאו ואמרו לו לעקיבא, עקיבא טעית וכי מלאכי השרת אוכלין לחם והלא כבר נאמר** על ידי משה רבינו על ארבעים היום שעלה למרום **{דברים ט-יח} לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי**, הרי שאין אכילה ושתיה במרומים. **אלא מה אני מקיים** כיצד אני מפרש **'אבירים'? לחם שנבלע במאתים וארבעים ושמונה אברים** ש'אבירים' הוא מלשון 'איברים', והמן נקרא כך מפני שהיה נבלע כולו באיברי הגוף ולא היתה לו פסולת היוצאת מן המעיים. ואם תקשה על דברי: **אלא מה אני מקיים** מה שנאמר **{דברים כג-יד} ויתד תהיה לך על אזניך (ויצאת שמה חוץ)** וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ וְחָפַרְתָּה בָהּ וְשַׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת צֵאָתֶךָ, והלא אם היה המן נבלע באיברים, לא היו צריכים לנקביהם, ולא היה צורך כלל בכיסוי הצואה?! התשובה לכך היא, שהיו אוכלים מלבד המן **דברים שתגרי אומות העולם מוכרין אותן להם** ומאכלים אלו לא היו נבלעים באיברים, ומשום כך היו צריכים לנקביהם.. **ר' אלעזר בן פרטא אומר: אף דברים שתגרי אומות העולם מוכרין להן, מָן** שאכלו היה **מפיגן**, מסיר מהם את הפסולת ומטהרם, ולא היו צריכים לנקביהם אפילו מחמת דברים אחרים שאכלו, **אלא מה אני מקיים "ויתד תהיה לך על אזניך"? לאחר שסרחו** שהתלוננו על כך שאינם צריכים לנקביהם, ולפיכך **אמר הקב"ה: אני אמרתי שיהיו כמלאכי השרת** שאינם צריכים להיפנות, **עכשיו** שהם מתלוננים על כך, **אני מטריח אותם** ללכת להיפנות **שלש פרסאות**, שלא ייבלע המן באבריהם ויהיו צריכים להיפנות, ואסור להם להיפנות בתוך המחנה, והמחנה אורכו שלש פרסאות, וכדי לצאת ממנו יצטרכו ללכת שלש פרסאות ... דרשה בענין תלונת בני ישראל על כך שהמן נבלע באיברים: נאמר **{במדבר יא-ו} "ועתה נפשנו יבשה אין כל"** ופירוש תלונה זו הוא, ש**אמרו עתיד מָן זה שתיפח** שיתפח **במעיהם! כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא? וכשנאמרו דברים לפני ר' ישמעאל אמר להם: אל תקרי אבירים אלא איברים דבר שנבלע במאתים וארבעים ושמונה איברים, אלא מה אני מקיים "ויתד תהיה לך על אזניך" בדברים שבאין להם ממדינת הים. דבר אחר, לחם אבירים אכל איש זה יהושע שירד לו מן כנגד כל ישראל. כתיב הכא** כתוב כאן "אכל **איש**", **וכתיב התם {במדבר כז-יח} קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו** ולומדים גזירה שוה "איש איש", שאף בפסוק שלנו הכוונה ב'איש' היא ליהושע.

אומר רש"י – **זה יהושע**. שעלה עם משה עד תחומי ההר שנאמר (שמות כד) ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר סיני והמתין לו יהושע שם כל מ' יום שנאמר וישמע יהושע את קול העם ברעה למדנו שלא היה עמהם ושם היה יורד לו מן כנגד כל ישראל.

יהושע מלווה את משה רבינו, ומשה רבינו עולה למעלה – הוא לא לוקח איתו לא אוכל ולא שתיה, כי הוא יודע שבשמים לא אוכלים. אבל למה יהושע לא לוקח איתו כלום?! – למה לא נאמר "ויקח יהושע צידנית וארבעים קופסאות טונה ושלשים קופסאות פרכיות אורז וגם ביצים קשות ופסטרמה לקח עמו"? 😊. אבל יהושע לא דואג. הוא יודע שהקב"ה יוריד לו מָן – ולא עומר לגולגולת, אלא ששים ריבוא כנגד כל ישראל!

נשאלת השאלה – מה בדיוק יש ליהושע לעשות עם כ"כ הרבה מָן?! ועוד, כתוב שצדיקים היה יורד להם מָן בפתח האוהל – איפה היה מקום באוהל של יהושע לכל המָן הזה?![19]

אם רואים שהקב"ה שלח לו מָן כנגד כל ישראל, סימן שהקב"ה רצה שהוא ימתין שם. אחרת הוא היה מתייבש ללא אוכל.

כדי להבין את הדברים, נצטרך ללמוד כמה מדרשים:

מצינו שמשה רבינו אומר לזקנים קודם עלותו להר **"שְׁבוּ לָנוּ בָּזֶה"**, בשונה מאברהם אבינו שהלך לעקידה, אמר לאליעזר וישמעאל {בראשית כב, ה} **שְׁבוּ לָכֶם פֹּה עִם הַחֲמוֹר** וגו' – ולמה נקט משה רבינו לשון 'לנו' ולא 'לכם' כאברהם אבינו?

אומר המדרש {ילקוט שמעוני, משפטים, רמז שס"ב} – **ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה. שקל כבודן ככבודו שהיו חכמים וצדיקים אבל באברהם שלא היו צדיקים, אלא עבדיו, אמר להם "שבו לכם פה עם החמור" – עָם הדומה לחמור. דבר אחר, לא לכם אתם יושבים אלא לנו** [לי וליהושע] **ראו לאיזה מקום אנו הולכים למקום שרפים וחיות ומלאכים. בקשו עלינו רחמים שנעלה לשלום ונשוב לשלום והרי דברים קל וחומר, ומה אם משה שנאמר לו "עלה אלי" והבטיחו כך היה מתפחד, וכן יעקב** {שם לב, ח} **ויירא יעקב מאד ויצר לו, אנו על אחת כמה וכמה שנבקש רחמים מלפני המקום שירחם עלינו ויפדנו מכל צרה.**

עוד, אומרים חז"ל {מדרש הגדול, משפטים, אות יד} – **ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה.** אשריהן שלצדיקים שאין מחזיקין טובה לעצמן. בוא וראה אע"פ שנתן הקב"ה למשה רשות ליכנס במחצה שלו ועילהו יתר ממלאכי השרת התחיל מרתית ומזדעזע ואמר לזקנים בקשו עלינו רחמים, שכן הוא אומר "ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה", אמר להן שבו עלינו בתענית במקום זה, ראו לפני מי אנו נכנסין ולמקום מי אנו נכנסין למקום חיות ושרפים וגדודי אש ואין אנו יודעין מה יהיה בסופנו, בקשו עלינו רחמים שניכנס ונצא בשלום.

בא הספר **אזנים לתורה** ואומר דבר נפלא – ממה פחד כ"כ משה רבינו, והרי הוא קיבל הזמנה מהקב"ה?!

אומר ה**אזנים לתורה** – והנה לא ביאר הילקוט מתי עלינו לפחוד, ואף שאשרי אדם מפחד תמיד, אבל הק"ו ממשה אפשר ללמוד בעיקר, בשעה שאומרים לאדם: "עלה!" בלא שום 'הבטחה', ואינו יודע באיזו דרך מוליכין אותו ... ועליו ללכת למקום שרפים וחיות ומלאכים, ואולי מלאכי חבלה,

---

[18] **ברוך שאמר**: לא כמו אצל אברהם אבינו שנאמר: {בראשית יב, ד} **וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט**; אומרים חז"ל, אברהם לא לקח אותו עמו, אלא לוט פשוט עלה על העגלה, אמר: "אברהם זקן ללא ילדים – תמיד טוב להיות ליד אדם מבוגר לפני שהוא סוגר את העיניים" 😊

[19] **ברוך שאמר**: שאלת ה**בן יהוידע** [יומא עו].

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

ולתת דו"ח לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה. והנה תפלת משה איש האלהים היתה מתקבלת כמעט תמיד, ואעפ"כ בשעה שהלך למקום שרפים וחיות, בקש מזקני ישראל שיבקשו עליו רחמים – אנו, שמה אנו, מה צדקתנו ומה תפלתנו, עאכו"כ שבשעה שעלינו ללכת אחרי אריכת ימינו, למקום שרפים וחיות, עלינו לבקש את זקני ישראל ובנינו וקרובינו, שיבקשו עלינו רחמים בתפלה ובקדיש ובלימוד משניות, ואל נסמוך על תורה ותפלה ומע"ט שסגלנו בימי חיינו.

שמעתי פעם מהגאון הרב **דן סגל** שליט"א;

כותב ה**אלשיך הקדוש** {פ' כי תשא} – כי מחצית השקל שנותנים ישראל צריך לכוון בהם שיהיו לעילוי נשמת משה רבינו ע"ה.

אמר ה**רב דן סגל**, וכי משה רבינו צריך את הכמה פרוטות שלנו, הוא הרי נמצא כבר 3000 שנה בפמליה של מעלה נהנה מזיו השכינה?! התשובה היא – 'כן'! גם משה רבינו נזקק לכמה פרוטות שלנו לעילוי נשמתו, כי לזכויות הרוחניות אין שום שיעור וגבול!

דבר נוסף, שמעתי מה**רב שטיינמן** זצ"ל[20], אדם שהולך לקברי הוריו, שיאמר "אני נותן כעת פרוטה לצדקה לע"נ מי שילך לנשמות הורי ויאמר להם שבאתי על קברם!" – אין לנו מושג כמה נשמות רצות באותו הזמן – עבור מה?! עבור פרוטה של חצי שקל!

א"כ משה רבינו מבקש מהזקנים שיתפללו עליו.

שואל הספר **שערי אורה**, וכי זאת הסיבה שבגינה היו הזקנים צריכים להישאר – כדי שיתפללו?!

בפרשת שמות, כאשר משה עושה את האותות לעיני הזקנים, אומרת התורה: {ג, טז} **לֵךְ וְאָסַפְתָּ אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פָּקֹד פָּקַדְתִּי אֶתְכֶם וְאֶת הֶעָשׂוּי לָכֶם בְּמִצְרָיִם** ... {יח} **וְשָׁמְעוּ לְקֹלֶךָ וּבָאתָ אַתָּה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַאֲמַרְתֶּם אֵלָיו ה' אֱלֹהֵי הָעִבְרִיִּים נִקְרָה עָלֵינוּ וְעַתָּה נֵלְכָה נָּא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבְּחָה לַה' אֱלֹהֵינוּ** ... {ד, כט} **וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיַּאַסְפוּ אֶת כָּל זִקְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – לוקחים את כל הזקנים – "עכשיו הולכים לפרעה!" – {ה, א} **וְאַחַר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל פַּרְעֹה כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שַׁלַּח אֶת עַמִּי וְיָחֹגּוּ לִי בַּמִּדְבָּר** – ולאן נעלמו הזקנים?!

אומר רש"י – **ואחר באו משה ואהרן** וגו' **.** אבל הזקנים נשמטו אחד אחד מאחרי משה ואהרן, עד שנשמטו כלם קודם שהגיעו לפלטין, לפי שיראו ללכת, ובסיני נפרע להם (כד ב) ונגש משה לבדו והם לא יגשו, החזירם לאחוריהם.

אומר ה**מדרש הגדול** – **ונגש משה לבדו**. אמר ר' תנחום בן חנילאי: בשעה שאמר הקב"ה למשה שיכנס למחיצה הפנימית לבדו, התחילו הזקנים קונטין בדבר, אמרו אם אין אנו ראויין ליכנס למחיצה הפנימית למה נתבקשנו. משל למי שמעלין אותו לגג ושומטין את הסולם מתחתיו, מיד התחיל הדיבור מפייסן אמר להן: הלא אתם יודעין שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו. מתחילה כשאמרתי למשה לך ואספת את זקני ישראל ליכנס אצל פרעה הלא נשמטתם מאחריו חמשה חמשה, כמה שנאמר "ואחר באו משה ואהרן אל פרעה". מי שמסר את נפשו ליכנס לפני מלך שלמטה הוא יכנס לפני מלך מלכי המלכים.

אומר **המאור שבתורה** – ומכיון שלא עמדו במבחן זה, איתא במדרש רבה א"ל הקב"ה כך עשיתם חייכם שאני פורע לכם, אימתי בשעה שעלה משה ואהרן עם הזקנים להר סיני לקבל התורה החזירן הקב"ה, שנאמר "ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה".

א"כ בגלל שהם ברחו אצל פרעה, אז הם נענשו נשארו מחוץ להר – אז מה פתאום משה 'מספר להם סיפורים' שיתפללו?!

אומר ה**שערי אורה**, תדע לך שבאמת זה היה עונשם. אבל משה רבינו לא רצה לבזותם, ולכן אמר להם: "בבקשה, תישארו כאן ותתפללו עלי!". הם קיבלו עונש, אבל קיבלו אותו בשיא הכבוד!

אז למה הוא לא לקח איתו את אהרן – והרי הוא הלך איתו לפרעה?!

אומר ה**שערי אורה**, כדי לא לבזות את הזקנים – שלא יראה להם כעונש! ללמדך 'דרך ארץ קדמה לתורה'!

נכון. הזקנים היו צריכים לקבל עונש – אבל אפשר לתת אותו בדרך מרוממת!

אם אלה הדברים, הייתי רוצה לעמוד בקצרה על הפחד של משה אבינו:

אומרים חז"ל {פסיקתא רבתי, מאמר 'אנכי ה' אלהיך'} – **בשעה** שעלה משה למרום באותה שעה באתה ענן ורבצה כנגדו. לא היה יודע משה אם לרכב עליה אם לאחוז בה. מיד פתחה ונכנס בתוכה שנאמר "ויבא משה בתוך הענן" {שמות כד, יח} ויכס הענן ונשאתו ענן והיה מהלך ברקיע ופגע בו קמוא"ל המלאך. שהיה ממונה על שנים עשר אלפים מלאכי חבלה שהם יושבים בשער הרקיע. גער במשה ואמר: מה לך בקדושי עליון, אתה ממקום הטינופות באת ומהלך במקום טהרה, ילוד אשה מהלך במקום אש?! אמר לו משה: בן עמרם אני שבאתי לקבל תורה לישראל. כיון שלא הניחו, הכהו משה פצע אחד ואבדו מן העולם. והיה משה מהלך ברקיע כאדם שמהלך בארץ, עד שהגיע למקום הדרניא"ל המלאך שהוא גבוה מחבירו ששים רבוא פרסאות וכל דיבור ודיבור שיוצא מפיו יוצאים בדיבור שנים ברקים של אש. פגע במשה, אמר לו: מה לך במקום קדושי עליון?! כיון ששמע קולו נבהל וזלגו עיניו דמעות וביקש ליפול מן הענן. באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ויצתה בת קול ואמרה לו להדרניא"ל: דעו שמימיכם אנשי מריבה אתם. כשביקשתי לבראות את אדם הראשון עשיתם לפני קטיגור ואמרתם מה

---

[20] **ברוך שאמר**: וכך אמרו לי שמובא ב**נועם אלימלך** זיע"א.

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

אנוש כי תזכרנו {תהלים ח, ה} ולא עזבתם אותי עד ששרפתי מכם כתות באש. ועכשיו אתם עומדים במריבה ואין אתם מניחים אותו ליתן תורה לישראל, שאילמלא אין ישראל מקבלין את התורה אין דירה לא לי ולא לכם. כיון ששמע הדרניא"ל כך, אמר לפניו: גלוי וידוע לפניך שלא ידעתי שברשותך בא, עכשיו אני אעשה לו שליח ומהלך לפניו כתלמיד לפני רבו, והיה מהלך לפניו עד שהגיעו לאשו של סנדלפו"ן. אמר לו הדרניא"ל למשה: עד כאן היה לי רשות להלוך, מכאן ואילך אין לי רשות להלוך מפני אשו של סנדלפו"ן שלא ישרפני. כיון שראה משה את סנדלפו"ן, נבהל מפניו וזלגו עיניו דמעות ובקש ליפול מן הענן וביקש רחמים מלפני הקב"ה וענהו. בא וראה כמה חביבים ישראל לפני הקב"ה, **באותה שעה ירד הקב"ה בעצמו מן כסאו** ועמד לו לפני סנדלפו"ן שהוא גבוה מחבריו מהלך חמש מאות שנה ומשתמש אחר המרכבה וקושר כתרים לקונו. וכי תעלה על דעתך שיודעים מלאכי השרת היכן הוא, והלא כבר נאמר 'ברוך כבוד ה' ממקומו' {יחזקאל ג, יב} ואילו מקומו לא ראו. אלא משביע את הכתר ועולה ויושב בראש אדונו ...

א"כ משה רבינו ידע מה זה מלאכים והוא ידע מה הם יכולים לעשות!

<u>אומרת הגמרא {מסכת שבת פח, ב, פט, א}</u> – **בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבש"ע! מה לילוד אשה בינינו**[21]**? אמר להן** הקב"ה: **לקבל תורה בא. אמרו לפניו: חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם**? {**תהילים ח-ה**} **מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו! ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ**, היינו, שמך כבר אדיר בארץ ואין ראוי להוסיף ולתת גם את 'הודך' שם, אלא **אשר תנה הודך על השמים** היינו, תן תורתך בשמים – לנו, למלאכים**. אמר לו הקב"ה למשה: החזיר להן תשובה. אמר לפניו: רבש"ע מתיירא** להשיב להם **אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם. אמר לו** הקב"ה: **אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה** ...

אין לנו מושג איך מתנהלים הדברים בפמליה של מעלה! כשמשה רבינו פונה לזקנים ומבקש מהם להתפלל עליו, הוא ידע למה הוא מבקש את זה; הוא ידע מה מתרחש בשמים ומה מלאכי השרת עלולים לעשות לו, ולכן הוא ביקש שיתפללו עליו כדי שיחזור בשלום!

בא ה**אזנים לתורה** ואומר לנו, תדע לך! משה רבינו פחד שהוא לא יחזור בחזרה, ולכן מה הוא עשה?

אומר ה<u>**אזנים לתורה**</u> – **ויהושע משרתו**. רבים תמהו, למה לקח את יהושע עמו, מכיון שלא עלה במקום שעלה משה? והנראה בזה, שמשה היה מתירא פן ישרפוהו מלאכי מרום, וכדי שלא תתבטל ח"ו ע"י זה קבלת הלוחות, לקח את יהושע עמו שיהא מוכן לעלות תחתיו לקבלם, והענו מכל אדם האמין, שיהושע בודאי יתגבר עליהם. עוד י"ל, שמכיון שעלית משה אל האלהים היתה דומה לכניסת כהן גדול ביום הכפורים לקדש הקדשים, הרי שם מתקנין לו כהן אחר תחתיו, והסגן הזה הוא לימין הכהן גדול בשעת ההגרלה, לכן גם כאן היה יהושע, כמו סגן אצלו.

פירוש הדבר, אמר משה רבינו: "אני הולך לקבל לוחות. אבל מה יהיה אם א' מהמלאכים יהרוג אותי – הרי התהליך של קבלת התורה לא יכול להיעצר!" – ולכן הוא לקח איתו את יהושע: "אם קורה פנצ'ר ואני מת, אתה עולה למעלה וממשיך את התהליך!" – בדיוק כמו כהן גדול ביום הכיפורים! ולכן חיכה יהושע למרגלות ההר במשך ארבעים יום, שמא חלילה ימות משה רבינו והוא יצטרך למלא את מקומו.

שאלנו, למה היה צריך יהושע לקבל את המן של ששים ריבוא מישראל – כמה הוא כבר יכול לאכול?!

<u>אומרת הגמרא {מסכת תענית ט, א}</u> – **ר' יוסי בר' יהודה אומר: שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל ואלו הן משה ואהרן ומרים, וג' מתנות טובות ניתנו על ידם ואלו הן: באר וענן ומן; באר בזכות מרים, עמוד ענן בזכות אהרן, מן בזכות משה.**

אם המן הגיע לעם ישראל בזכות משה רבינו, ומשה רבינו כעת איננו – הוא עלה לשמים, איך בדיוק ירד מָן לישראל?! – פשוט מאד. דרך הממלא מקום שלו – יהושע בן נון! ולכן ירד לו מָן בכמות של ששים ריבוא, וממנו עבר אל כל ישראל!

<u>אומרת המשנה באבות {פ"א מ"א}</u> – **משֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ** וגו'.

אומר ה**רוקח**, ברגע שירד משה מההר הוא העביר ליהושע את כל השפע הרוחני שקיבל באותם ארבעים יום!

בא ה**נצי"ב מוולוז'ין** בפרשת וילך ואומר דבר נפלא;

<u>אומרים חז"ל {מסכת ב"ב, עה, א}</u> – **פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה.**

<u>נשאלת השאלה</u> – ומתי החל אורו של יהושע לזרוח?

אומרת התורה: {דברים לא, יד} **וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ לָמוּת קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְהִתְיַצְּבוּ בְּאֹהֶל מוֹעֵד וַאֲצַוֶּנּוּ** וגו' – ולמה לקרוא ליהושע דוקא בזמן שמשה צריך להיפטר מן העולם – למה לא לקרוא לו כמה שנים קודם?!

<u>אומר ה**נצי"ב** {העמק דבר, וילך}</u> – דכשם שאין הלבנה זורחת אלא בשעה שהחמה נוטה לשקוע, כך לא היה יכול יהושע לזרוח בעוד אור פני משה היה זורח בגבורה, והיינו דאיתא במדרש: שתי פעמים דיבר יהושע לפני משה וגער בו, הא' במעשה העגל וכו', שנית, בשעה שאמר יהושע "אדני משה כלאם", הודיעו לנו חז"ל כי בעוד זרח אור פני משה לא מצא

---

[21] **ברוך שאמר**: מה פירוש 'מה הוא עושה פה', וכי מה חשבתם – שהוא נפל מהגלגל של המטוס?! 😊

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

יהושע ידיו, עד שהחל אור פני משה לשקוע, אז החל לזרוח פני יהושע. וזהו דבר ה' "**הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ לָמוּת**" והתחיל אורך לשקוע ... על כן השעה מכוונת להאציל מרוחך עליו.

<u>אם אלה הדברים, נוכל ללכת לעוד תשובה א' בענין, ותהיה לנו מרגלית נוספת יפיפייה:</u>

ישנו ספר שנקרא **חקרי לב**, שחיבר אותו **הרב אריה לייב היימן** זצ"ל; היה רב בית הכנסת הגר"א בירושלים. נפטר מבלי להשאיר אחריו ילדים. בפרשת ויצא ובפרשת השבוע שלנו הוא מביא דבר נפלא;

כתוב בחז"ל, שבכל מקום שהתורה כותבת סיפרה ואין לנו צורך בה להבנת הדברים, התורה דורשת שוויון;

מצינו בציווי על עשיית החצוצרות [וכן גם בענין הלוחות] – אומרת התורה: {במדבר י, א} **וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:** {ב} **עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם**; גם אם היתה התורה כותבת "**עֲשֵׂה לְךָ חֲצוֹצְרֹת כֶּסֶף**", היינו מבינים שהכוונה לשתי חֲצוֹצְרֹת – אז למה בכל זאת כתבה התורה "**עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרֹת**"?! כדי שנדע, שהן צריכות להיות שוות!

אותו הדבר, מצינו גם בפרשת מטות, שם מונה התורה את חמשת מלכי מדין – {במדבר לא, ח} **וְאֶת מַלְכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל חַלְלֵיהֶם אֶת אֱוִי וְאֶת רֶקֶם וְאֶת צוּר וְאֶת חוּר וְאֶת רֶבַע חֲמֵשֶׁת מַלְכֵי מִדְיָן וְאֶת בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הָרְגוּ בֶּחָרֶב.**

<u>אומר רש"י</u> – **חמשת מלכי מדין.** וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב, למה הזקק לומר חמשת, אלא ללמדך ששוו כלם בעצה והשוו כלם בפרענות. בלעם הלך שם לטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בעצתו, ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיאן עצה רעה. אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכלתם להם, ועכשיו בשנים עשר אלף אתם באים להלחם. נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו.

א"כ נמצאנו למדים, שבמקום שהתורה כותבת סִפרה שלא נצרכת להבנת הפס', משמע שהתורה דורשת שוויון. מקור הדברים הוא מגמרא במסכת יומא;

<u>אומרת הגמרא {מסכת יומא סב, ב}</u> – **ת"ר {ויקרא טז-ה} ויקח שני שעירי, עזים מיעוט, שעירי שנים** מיעוט רבים שנים **מה תלמוד לומר שני** ? **שיהיו שניהן שוים. מניין אע"פ שאין שניהן שוין כשירין** ? **תלמוד לומר שעיר שעיר, ריבה** מהריבוי לומדים, שגם שאינם שוים, כשרים. **טעמא דרבי רחמנא** כל הטעם משום שהתורה רבתה **הא לא רבי רחמנא** אבל אם לא היתה התורה מרבה וכותבת פעמיים שעיר **הוה אמינא פסולין** היינו אומרים שהם פסולים. **עיכובא מנא לן** מניין לנו שאם הם אינם שוים, פסולים ? **סלקא דעתך אמינא שני שני כתיב** היה עולה בדעתי, שמזה שהתורה כתבה ג' פעמים 'שני' שזה מעכב ? **והשתא דרבי רחמנא שעיר שעיר** אחרי שאתה כותב לי ב' פעמים 'שעיר', **שני שני למה לי** למה אתה כותב לי ג' פעמים 'שני'?! **חד למראה וחד לקומה וחד לדמים.**

אם אנחנו יודעים שמיעוט רבים זה שנים[22], לכן אם היתה התורה כותבת "**וְלָקַח אֶת הַשְּׂעִירִם**", היינו מבינים את אותו הדבר, שמדובר בשני שעירים כי מיעוט רבים זה שנים. אבל רצתה התורה ללמדנו, שהם צריכים להיות.

אותו יסוד נכון גם לגבי פס' במגילת רות, שם אומרת המגילה: {ד, יא} **יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתֶךָ כְּרָחֵל וּכְלֵאָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׁתֵּיהֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל** וגו' – לכאורה, המלה 'שְׁתֵּיהֶם' מיותרת?

בא המדרש בפרשת השבוע, ועושה השוואה בין רחל ללאה;

<u>אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה ע, יד}</u> – **וּלְלֵבָן שְׁתֵּי בָנוֹת (בראשית כט, טז), כְּשְׁתֵּי קוֹרוֹת מְפֻלָּשׁוֹת מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, זוֹ הָעֲמִידָה אַלּוּפִים וְזוֹ הָעֲמִידָה אַלּוּפִים. זוֹ הָעֲמִידָה מְלָכִים וְזוֹ הָעֲמִידָה מְלָכִים** שאול מרחל ודוד מלאה. **מִזּוֹ עָמְדוּ הוֹרְגֵי אֲרָיוֹת וּמִזּוֹ עָמְדוּ הוֹרְגֵי אֲרָיוֹת** דוד מצד לאה ושמשון מצד רחל [שהיה משבט דן]. **מִזּוֹ עָמְדוּ נְבִיאִים** מלאה עמדו: משה, שמואל, ישעיהו ירמיהו **וּמִזּוֹ עָמְדוּ נְבִיאִים** ומרחל עמדו: יהושע מיוסף ואליהו מבנימין. **מִזּוֹ עָמְדוּ שׁוֹפְטִים וּמִזּוֹ עָמְדוּ שׁוֹפְטִים** מרחל יצאו: אהוד בן גרא מבנימין, גדעון ממנשה. יאיר, יפתח ועברון מאפרים. **מִזּוֹ עָמְדוּ מְכַבְּשֵׁי אֲרָצוֹת וּמִזּוֹ עָמְדוּ מְכַבְּשֵׁי אֲרָצוֹת. מִזּוֹ עָמְדוּ מְחַלְּקֵי אֲרָצוֹת וּמִזּוֹ עָמְדוּ מְחַלְּקֵי אֲרָצוֹת** משה ודוד מלאה. יהושע [שחלק את א"י לכל השבטים] ושאול מרחל. ורבים מהמלכים הנזכרים כבשו ארצות וחלקום. **קָרְבַּן בְּנָהּ שֶׁל זוֹ דּוֹחָה שַׁבָּת וְקָרְבַּן בְּנָהּ שֶׁל זוֹ דּוֹחָה שַׁבָּת** שבחנוכת המזבח שבמשכן הקריב אפרים בשבת הרי קרבן בנה של רחל דוחה שבת. ובנה של לאה היינו שלמה שהקריב כמה זבחים לחנוכת בית המקדש ודחה שבת כדכתיב "ויעשו ביום השמיני עצרת כי חנוכת המזבח עשו ז' ימים [יפה תואר]. **מִלְחֶמֶת בְּנָהּ שֶׁל זוֹ דּוֹחָה שַׁבָּת וּמִלְחֶמֶת בְּנָהּ שֶׁל זוֹ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת** מלחמת יהושע ביריחו אחז"ל שהיה בשבת. ומלחמת דוד שהוא מלאה דחה שבת[23]. **לְזוֹ נִתַּן שְׁתֵּי לֵילוֹת וְלָזוֹ נִתַּן שְׁתֵּי לֵילוֹת, לֵילוֹ שֶׁל פַּרְעֹה וְלֵילוֹ שֶׁל סַנְחֵרִיב לְלֵאָה, לֵילוֹ שֶׁל גִּדְעוֹן וְלֵילוֹ שֶׁל מָרְדְּכַי לְרָחֵל** והכי פירש דבמשה שהוא מלאה כתיב "ויהי בחצי הלילה וגו' [יציאת מצרים]. ובחזקיה כתיב "ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו'. ובגדעון שהוא מרחל כתיב "ויבא גדעון כו' בקצה המחנה ראש האשמורת התיכונה וגו'. ובמרדכי ג"כ שהוא מבניה של רחל כתיב "בלילה ההוא נדדה שנת המלך וגו' [יפ"ת]...

---

[22] כך לומדת הגמרא במסכת נדה {לח, ב}.

[23] כדאיתא בפ"ד דעירובין גבי מלחמת דוד בקעילה שהיה דוחה שבת [נזה"ק].

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

יוצא א"כ, שגם כאן היסוד של שוויון מופיע – מצד א' יש ללאה ומצד ב' יש גם לרחל. הכל טוב ויפה. אבל מה עם העובדה שללאה אמנו יש שמונה ילדים – ששה שלה ועוד שנים של זילפה, ולרחל יש רק ארבעה – שנים שלה ושנים של בלהה, אז איפה השוויון?!

<u>אומרת המשנה באבות {פ"ד מי"ג}</u> – **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה כְתָרִים הֵם, כֶּתֶר תּוֹרָה וְכֶתֶר כְּהֻנָּה וְכֶתֶר מַלְכוּת.**

<u>שואל הספר **חקרי לב** {פרשת ויצא}</u> – אכן, מסקנה זו צריכה עיון: האמנם שוות הן? הלא למדנו: "שלושה כתרים הן: כתר תורה, כתר כהונה וכתר מלכות" {אבות ד, יג}, ולכאורה, לאה אמנו זכתה בכל שלושת הכתרים! משה רבינו מצאצאי בנה לוי, הוא שהוריד תורה לישראל, ומי עוד כמוהו זכה לכתר תורה? (אמנם, כתר תורה מונח, וכל הרוצה יבוא ויזכה בו – רמב"ם הלכ' ת"ת ג, א). אחיו אהרן – זכה בכתר כהונה; דוד המלך, שבה מִבנה יהודה, זכה בכתר מלכות. מה נותר איפוא לרחל אמנו, שנוכל לומר שהיא שווה לאחותה בבניין בית ישראל?

וכדי להעצים את שאלתו, אביא דברי מדרש;

<u>אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה ע, אות טו}</u> – **וְשֵׁם הַגְּדוֹלָה לֵאָה, גְּדוֹלָה בְּמַתְּנוֹתֶיהָ** שמתנותיה נצחיות**, כְּהֻנָּה לְעוֹלָם וּמַלְכוּת לְעוֹלָם, דִּכְתִיב (יואל ד, כ): וִיהוּדָה לְעוֹלָם תֵּשֵׁב וגו', וּכְתִיב (תהלים קלב, יד): זֹאת מְנוּחָתִי עֲדֵי עַד. וְשֵׁם הַקְּטַנָּה רָחֵל, קְטַנָּה בְּמַתְּנוֹתֶיהָ** שמתנותיה לזמן מועט**, יוֹסֵף לְשָׁעָה, שָׁאוּל לְשָׁעָה, וְשִׁילֹה לְשָׁעָה, (תהלים עח, סז): וַיִּמְאַס בְּאֹהֶל יוֹסֵף וּבְשֵׁבֶט אֶפְרַיִם לֹא בָחָר.**

<u>נשאלת השאלה</u> – א"כ אז איפה בדיוק השוויון ביניהן???

התשובה היא, ששוויון לא חייב להיות כמותי, אלא כאשר ישנה השלמה בין א' לשני – זה נקרא שוויון;

<u>אומר ה**חקרי לב**</u> – השוויון עליו אנו מדברים, אין כוונתו שחלקן של רחל ולאה הוא 'בדיוק' מחצית כנגד מחצית. הלא ברור שמבחינה "כמותית", לאה תרמה "חלק" נכבד יותר לבניין בית ישראל. ונסביר זאת בעניין דומה מאוד:

בעולם מדברים היום הרבה על שוויון: שוויון בין האיש והאישה, שוויון בין העמים ועוד. אך לא כָּאלה חלק יעקב. היהדות גורסת שאין שוויון בעולם, כי אם **אחדות!** האיש והאישה אינם שווים בשום אופן – אלא משלימים זה את זו; לכל אחד מהם חלק מיוחד, תפקיד יחודי, ולעולם לא יגיע אחד לִשלמותו ללא השני!

זוהי גם מהות השוויון שבין רחל ולאה: הקב"ה נטע בכל אחת מהן כוח רוחני, תרומה יחודית לבניין העם, שרק כאשר כוחות אלה התחברו לחטיבה אחת – יכול היה בית ישראל להיבנות. מבחינה זו, אכן 'שווה' חלקן של רחל ולאה: היצירה הרוחנית האדירה ששמה "בית ישראל", **לא** היתה נוצרת אם היתה חסֵרה תרומתה של מי מהן.

ניקח דוגמא לדבריו;

כמה ילדים היו לבנימין? עשרה. וכמה ילדים היו לדן? ילד אחד!

אומרים חז"ל [24], שכאשר בירך יעקב את השבטים, נכנס דן לקבל ברכה בְּצַלְמוֹנִיתוֹ, אומר ה**יפה תואר** שנכנס כפוף ובנכות רוח – מה שנקרא אצלנו 'על הפנים' 😊. אמר לאביו: מה תברך אותי? לכולם יש הרבה ילדים ולי רק ילד אחד חרש אילם (חושים בן דן). ברך אותו יעקב אבינו: "לישועתך קיויתי ה' – אל תאבד תקוה". ואכן עליו אמרו חז"ל אין שבט שהתרבה כ"כ הרבה כמו שבט דן[25], ומי הרג לעשיו? חושים בן דן!

<u>ניקח נק' א' או שתים, ומהן נבנה את היסוד</u>:

בפרשת שבוע הבא, עם ישראל בונים את המשכן;

<u>אומר ה**חקרי לב**</u> – ראשי האומנים היו שנים: בצלאל בן אורי – מיהודה, ועמו אהליאב בן אחיסמך משבט דן. ללא היסוד שאמרנו, הקושיה היא בולטת מאד: הלא נאמר על בצלאל "ואמלא אתו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה", וקשה להבין: אדם שיש בו כל התכונות הנפלאות הללו, ושיודע היה לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ {ברכות נה.} – אדם כזה צריך שותף?! – אין זאת אלא כדברינו: רחל קנאה במעשיה הטובים של אחותה, ולכן שיתפה הבורא בבניין משכן לשכינה.

נק' נוספת של השוואה, אומר ה**חקרי לב** – כתר תורה: אמנם התורה נִתנה על ידי משה רבינו, הבא מִלאה – אך הנה כתוב בגמרא {מסכת שבת פח, ע"א} על הפס' "וַיִּתיַצבו בתחתית ההר" האמור בסיני {שמות יט, יז}: "אמר רבי אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקב"ה עליהם הר כגיגית ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה – מוטב, ואם לאו – שם תהא קבורתכם...". כלומר: ישראל קיבלו את התורה בסיני מתוך **כפייה**. וזהו שהמשיכה הגמרא: "א"ר אחא בר יעקב: מכאן מודעה רבה לאורייתא"; פירש רש"י: שאם יזמינם לדין, למה לא קיימתם מה שקילתם עליכם? – יש להם תשובה, שקיבלוה ב א ו נ ס".

---

[24] בראשית רבה, פרשה צד, אות ט.

[25] וז"ל המדרש: **"דָּן נִכְנַס בְּצַלְמוֹנִיתוֹ אֲצֶל אָבִיו וּמִתְבָּרֵךְ בְּשִׁבְעִים אֶלֶף, וּבִנְיָמִין נִכְנַס בַּעֲשָׂרָה וּמִתְבָּרֵךְ בְּאַרְבָּעִים אֶלֶף"**

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

אך מסיימת הגמרא: "אמר רבא: אף על פי כן, הדור קיבלוה (- חזרו וקיבלו את התורה) בימי אחשורוש; דכתיב: "קִיְּמו וקִבלו היהודים עליהם" {אסתר ט, כז}, "קימו", מה ש"קִבלו" כבר (בעבר, בסיני). ופירש"י: "מאהבת הנס שנעשה להם". והיכן נרמז רעיון זה בהלכה? – בכך שמִבין כל ה"נביאים" ו"כתובים", יש רק בכתיבת מגילת אסתר דינים השווים לספר תורה! {שיש לכותבה "על הגויל או על הקלף כספר תורה ... וצריכה שירטוט כתורה עצמה" – שו"ע או"ח תרצ"א, א}.

נמצא, שבזכות נס פורים, שפעלו בו מרדכי ואסתר משבט בנימין בן ר ח ל – קיבלו ישראל את התורה מאהבה, מרצון! הרי לפנינו ענין משמעותי מאוד: שהגם שאין לנו גדול ממשה רבינו, גדול הנביאים, מכל מקום לא הצליח משה שעל ידו יקבלו תורה מרצון, ואילו מרדכי ואסתר הצליחו...! ותמוה: איזו מעלה היתה למרדכי ולאסתר שלא היתה למשה?! וגם אם נאמר כרש"י, ש"מאהבת הנס שנעשה להם" קיבלו תורה מרצון – קשה: וכי משה לא עשה לישראל ניסים שהצילו את חייהם[26]?!

אלא ברור הוא, שכך סיבב קורא הדורות מראש, כדי לפייס את קנאת רחל אמנו; כדי שלא תהיה קנאה בשורש בית ישראל! רחל "קנאה במעשיה הטובים" של לאה; חָשקה, שגם לה יהיה יד ושם במתן תורה לישראל – ולכן סיבב ה' שמתן התורה על ידי משה לא יהיה באופן מושלם, אלא רק בכפייה, כדי שתושלם קבלת התורה ברצון בפורים, מכוח אסתר ומרדכי בני רחל.

ויש בזה עוד אור גדול: הלא ראוי לשאול: מדוע חילק הקב"ה את נתינת התורה בין לאה ורחל, דווקא בשני אופנים אלה של כְּפייה ורצון? – התשובה ברורה: כיצד הצטרפה **לאה** אמנו לבנין בית ישראל? **בכפייה**! – "ויהי בבוקר – והנה היא לאה" {בראשית כט, כה}. לכן ממנה יצא משה, שעל ידו באה התורה **בעל כורחם** של ישראל, בכפיית הר כגיגית! ואילו רחל, שבאה מרצונו של יעקב – "ויאהב יעקב את רחל" {שם, יח} – יצאו ממנה מרדכי ואסתר שעל ידם קיבלנו תורה **באהבה**![27]

---

[26] **ברוך שאמר**: היו צריכים לחכות בערך 960 שנה כדי שיקבלו את התורה מאהבה; מיציאת מצרים עד בנין הבית הראשון 480 שנה + 410 שנה שהבית עמד + 70 שנה של גלות בבל – וקשה, וכי לא היו להם ניסים במדבר שהיו צריכים לחכות כ"כ הרבה זמן – נסי הבאר, נסי המן, ענני הכבוד שהקיפו אותם ועוד?!

[27] **ברוך שאמר**: שואל ה**סבא מקלם** – מאיפה יודעים שקבלת התורה בפורים היתה מאהבה? [אמנם מביאים ראיה מהפס' "קימו וקיבלו" – אבל לכאורה זו לא ראיה; גם תשלום חוב במס הכנסה אפשר לדרוש מהפס' הנ"ל – יש לך אפשרות אחרת שלא לשלם?! 😊]; אומר ה**סבא מקלם**: בפורים קיבלו את התורה מאהבה, משום שזו היתה הפעם הראשונה, שבה הוסיפו מצוות שלא כתובות בתורה: משלוח מנות, מתנות לאביונים וסעודה. מי שלא אוהב את הקב"ה, לא מחפש להוסיף לעצמו עוד מצוות, אלא להיפך, להוריד מצוות! ועצם הוספת המצוות הנ"ל, הוכיח שקיבלו את התורה מאהבה!

לאחר דבריו הנפלאים של ה**חקרי לב**, נוכל להתחבר לפרשת השבוע:

"מִשָּׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ" – ויהושע ממתין לו למטה במשך ארבעים יום;

שאלנו, ולמה לא לקח משה את אהרן – למה דוקא את יהושע?

ע"פ היסוד של השווין שהבאנו, התשובה פשוטה מאד. כי אהרן היה צאצא של לאה, וצריך שיתקיים **"אֲשֶׁר בָּנוּ שִׁתֵּיהֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל"** – א' מלאה וא' מרחל, אז אם משה מלאה לכן צריך את יהושע שהיה מרחל; מלאה ירדה התורה (משה) והתקבלה ע"י רחל (יהושע)! – בכל מקום שנמצאים בני לאה, נמצאים גם בניה של רחל!

בא ה**משך חכמה** בפרשת בשלח ואומר דבר נפלא;

משה רבינו נפטר בז' אדר. עד מתי אכלו עם ישראל את המָן? אומרת התורה, עד ט"ז בניסן – ארבעים יום היה להם מָן! – ובזכות מה ירד להם ארבעים יום מָן לאחר פטירת משה?!

כותב ה**משך חכמה** – וכשמת משה בז' אדר, נסתפקו ממן שבכליהם ארבעים יום עד ששה עשר בניסן, וכדאיתא בקידושין לח, א – וזה היה בזכות יהושע. ומאין זכה לזה? בשביל אותן ארבעים יום שהמתין למשה בהר. ולכך קאמר דירד לו מָן כנגד כל ישראל ...

אם כנים דברינו, המלך הראשון שהיה בעם ישראל היה שאול – מצאצאיה של רחל. אחריו הגיע דוד המלך – מצאצאיה של לאה – א' משלים את השני!

בהתחלה כשיגיע משיח צדקנו ב"ב אמן, תחילה יגיע משיח בן יוסף, ולאחר שהוא יסיים את העבודה, יגיע מיד משיח בן דוד – **"אֲשֶׁר בָּנוּ שִׁתֵּיהֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל"** – מה שבונה הא' בונה גם השני, ושניהם ביחד משתלבים יחדיו כדי להביא את הגאולה בע"ה!

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net

!!!שבת מברכין חודש אדר. יחדש עלינו הקב"ה את החודש הזה לטובה ולברכה, ונזכה לגאולה השלימה ב"ב אמן ואמן

לקבלת הגליון מידי שבוע לתיבת המייל שלחו מייל לכתובת gg2006@013.net